

Wikipedia: Artiklernes troværdighed og pålidelighed

**Hvilken gavn har en encyklopædi, som måske er og måske ikke er troværdig?
For nogle er den ubrugelig.
For andre er den et godt udgangspunkt.**

Af Pernille Brandt

Danmarks Biblioteksskole
Bachelorprojekt
Aflevering d. 29. maj 2008
Vejleder: Birger Hjørland

Antal ord: 13.890

Resumé

Den brugerbaserede encyklopædi Wikipedia kritiseres ofte for ikke at være en troværdig kilde, da hvem som helst anonymt kan rette i artiklerne uanset kvalifikationer, samt at der ikke findes nogen organiserede godkendelsesprocedurer til at opretholde kvaliteten i artiklernes indhold. Rapporten undersøger de faktorer og interessekonflikter, der har indflydelse på pålidelighed og troværdighed i Wikipedia og diskuterer problemstillingerne i forhold til de forskellige typer af artikler. Der foreslås en liste af metodiske kriterier, som kan anvendes til vurdering af en Wikipedia-artikels troværdighed. Endvidere afprøves kriterierne ved hjælp af et casestudie, hvor Wikipedia-artiklen ”Informationssøgning” evalueres.

Indholdsfortegnelse

Resumé	2
Indledning	4
Problemformulering	5
Metode	5
Introduktion til Wikipedia	6
Emnemæssig dækning i Wikipedia	8
Klassifikation af indholdet.....	8
Generel emnemæssig dækning	14
Dækning af videnskaben	15
Troværdighed set i et kildekritisk perspektiv	18
Hvorfor er troværdighed og pålidelighed vigtig?.....	18
Den historiske kildekritik	20
Fra positivismen til det funktionelle kildebegreb og hermeneutikken	20
Primære og sekundære kilder	22
Levn og beretning.....	22
Ophavets troværdighed.....	23
Styrker og udfordringer i Wikipedia	24
Evalueringskriterier til anvendelse i Wikipedia	35
Oversigt over evalueringskriterier	36
Primære epistemiske kriterier	36
Sekundære epistemiske kriterier.....	40
Tertiære epistemiske kriterier.....	42
Case: Kildekritisk analyse af Wikipedia-artiklen ”Informationssøgning”	43
Konklusion	48
Litteratur	49
Bilag A: Wikipedia-referencer i Dialog	53
Bilag B: Wikipedias emnemæssige dækning	55

Indledning

Hvordan skal man kunne administrere et gratis og frit tilgængeligt opslagsværk og forhindre, at det bliver en skueplads for skjult reklame, selvros, promovning af politiske synspunkter og fordrejninger af historiske begivenheder? Kan man stole på en vidensbase, hvor den fælles vision er udveksling af viden, men fakta altid vil afhænge af den seneste redigering?

Internettet er blevet en integreret kilde til viden i det moderne vidensamfund og er et centralt middel i videnskabelige kommunikation. Formidling og distribuering gennem de digitale medier gør det muligt for brugerne selv at være med til at skabe og påvirke viden. Forskere, studerende og andre udnytter viden gennem brugerskabte medier som weblogs og wikipedias, der ikke nødvendigvis er skrevet af forskere og ikke har været igennem forlagernes godkendelsesmekanismer. Men er de så troværdige? Kan man basere sin viden på disse medier i forskningen og til det daglige informationsbehov? For Wikipedia, som for alle andre informationskilder, gælder det, at forudsætningen for at basere sin viden på artiklerne er, at man ikke bare sluger hvert et ord råt, men at man forstår, hvordan man kan forholde sig kritisk til indhold og ophav. Den kritiske tilgang er altafgørende for mediets effektivitet. Det handler ikke kun om, hvad man ser, men ligeså meget om hvordan man ser.

Dette bachelorprojekt vil granske den del af Internet-epistemologien, der omhandler evaluering af et specifikt brugerskabt medie, nemlig Wikipedia. Projektet er oprindeligt udsprunget af en nysgerrighed omkring, hvordan man kan vurdere troværdigheden i et brugerskabt medie. Dog har jeg måtte erkende, at det kan være svært at skille kildens troværdighed fra dens pålidelighed, og rapporten vil derfor behandle begge aspekter. Selvom man selvfølgelig har frihed til at vælge, om man vil benytte viden fra Wikipedia i fx forskning og læring, er det indlysende nødvendigt, at man i sit valg har nogle metodekriterier at vurdere ud fra. Og hvad er mere nærliggende, end at vi som BDI-professionelle med kernekompetencer inden for blandt andet information, metodeproblemer og troværdighed, tager ansvaret for at opstille nye typer af metodekriterier, der kan belyse indholdet af et forholdsvist nyt fænomen – en udbredt brugerbaseret encyklopædi.

Der har været stor debat om Wikipedias troværdighedsproblemer, men debatten synes i stor stil at være præget af mudderkastning med en masse argumenter for og imod at bruge Wikipedia som en troværdig reference. Denne rapport sigter ikke mod at vælge side, men derimod tilstræbes det at opsætte nogle kriterier for, hvordan Wikipedia-artikler kan vurderes og anvendes.

Problemformulering

I den senere tid har der været stor debat omkring troværdighed og videnskabelighed i de brugerskabte medier, hvor specielt Wikipedia har stået for skud. En del af kritikken går på, at artiklerne er anonyme, og derfor ikke kan ses som troværdige, samt at de ikke er peer-reviewed, og derfor ikke kan betegnes som videnskabelige og pålidelige. Afledt af denne diskussion vil rapporten undersøge følgende problemstilling:

Hvordan kan man vurdere troværdighed og pålidelighed i Wikipedia-artikler?

Arbejdsspørgsmål:

- Hvordan er Wikipedias emnemæssige dækning?
- Hvilke teorier findes omkring troværdighed generelt? Og specifikt i Wikipedia?
- Hvordan håndteres troværdighedsproblemer i Wikipedia?
- Hvilke metodiske kriterier kan anvendes til at vurdere Wikipedia-artiklers troværdighed og pålidelighed?

Metode

Rapporten vil være baseret på et litteraturstudie, der søger at afdække den eksisterende litteratur om emnet, dvs. litteratur der direkte omhandler troværdighed i Wikipedia, men ligeledes litteratur, der omhandler kildekritik, troværdighed til medier, kvalitetsbegreber, samt generelle problemstillinger omkring wiki-konceptet og mere specifikt Wikipedia.

Der indledes med en introduktion af Wikipedia, da de efterfølgende teorier og diskussioner vil tage udgangspunkt i dette medie. Hvad er Wikipedia? Og hvilke forudsætninger danner basis for Wikipedia-artiklerne? Der foretages endvidere en klassifikation af typer af

Wikipedia-artikler med henblik på at kunne identificere interessekonflikter og bias, og herefter undersøges Wikipedias enmæssige dækning.

I en teoretisk diskussion af hele problematikken omkring troværdighed og pålidelighed, vil jeg benytte Sebastian Olden-Jørgensens værk *Til Kilderne* (1998) til at afdække relevante elementer fra den historiske kildekritik, suppleret med Anton Vedders (2001) artikel om misinformationer i Internettets kilder.

Endelig diskuteres styrker og svagheder i Wikipedia, og der gives et overblik over de elementer, der har betydning for mediets troværdighed. Denne del vil tage udgangspunkt i en række artikler om emnet. Det er bemærkelsesværdigt, hvor mange Wikipedia-artikler der findes om Wikipedias egen pålidelighed. Wikipedia-artiklen ”Why Wikipedia is not so great” (2008) dækker brugernes meninger om problemer i encyklopædien, ”Criticism of Wikipedia” (2008) dækker den mere formelle kritik og ”Researching with Wikipedia” beskriver hvad man skal være opmærksom på, hvis man bruger encyklopædien i forskningen.

Efter en grundig gennemgang af Wikipedias troværdighed og egenskaber opstilles en række metodiske kriterier, som vil være specifikt rettet mod at kunne anvendes til vurderingen af en Wikipedia-artikel. Et konkret casestudie skal derefter eksemplificere, hvordan brugere kan vurdere og fortolke Wikipedia-artiklers troværdighed ved brug af de opstillede kriterier. Det at anvende en case giver mulighed for at give et detaljeret billede af, hvordan kriterierne kan anvendes i praksis og for at læseren kan følge en specifik vurderingsproces. Casen vil tage udgangspunkt i Wikipedia-artiklen ’Informationssøgning’, som vil blive udsat for en kildekritisk analyse.

Introduktion til Wikipedia

Wikipedia er en gratis, universel encyklopædi, som blev lanceret i 2001 af Jim Wales, og er blandt de mest besøgte sider på Internettet. Der findes i dag over ti millioner artikler i Wikipedia, hvoraf 2.333.226 er på engelsk og 86.313 på dansk. Wikipedia drives af nonprofit-organisationen Wikipedia Foundation, der har hjemsted i Florida, USA. Fonden står også bag en række andre søster-projekter som Wiktionary, Wikiquote, Wikibooks, Wikinews, Wikiversity og Meta-Wiki.

En wiki, er en webside, som kan redigeres af sidens besøgende, hvilket betyder at alle med en Internettetopkobling kan læse og redigere i artiklerne. Wikipedia går under mottoet ”wisdom of the crowd”, og idéen er, at alle kan tilføje deres egen personlige viden og rette i wikiens eksisterende indhold, anonymt hvis de ønsker det. Personer, der har lyst til at bidrage med mere, kan oprette sig som brugere. Wikipedia udvikler sig således over tid til en omfattende vidensbase om alting. Diskussioner og uenigheder over indholdet forekommer ofte, og disse afgøres hovedsagligt ved afstemninger, hvor forfattere af artiklen og andre interesserede parter kan diskutere problemet indtil der nås frem til en enighed, som publiceres i artiklen. Enkelte kontroversielle artikler kan være semibeskyttet; dvs. låst for bidrag fra ikke-registrerede brugere (Wikipedia: Wikipedia, 2008).

Hver artikel har et diskussionsforum tilknyttet, hvor brugerne kan debattere ændringer, og en side med versionshistorik, hvor enhver kan se hvilke ændringer, der er foretaget, og af hvem (i tilfælde af anonymitet vises brugerens ip-adresse). Det er derved muligt at sammenligne tidligere versioner.

De tre bærende principper i Wikipedia er (Wikipedia: Wikipedia, 2008):

- Den er, eller sigter på primært at blive en encyklopædi.
- Den er en wiki, det vil sige, at den kan redigeres af hvem som helst.
- Den er med åbent indhold under GNU Free Documentation License.

”Wikipedias styrke er blandt andet at udnytte diverse brugeres evner. Nogle ved en masse om et emne, men formulerer sig dårligt. Andre aner intet om emnet, men kan rette stavfejl, tegnsætning o.lign. Nogle brugere har kæpheste, som at bekæmpe dåsedansk og patuljerer da.wikipedia.org regelmæssigt.” (Wikipedia: Wikipedia, 2008).

Wikipedia har flere end seks mio. registrerede brugere. Jeg har valgt at inddele brugerne i fire typer af brugergrupper:

Læsere

Benytter Wikipedia udelukkende som opslagsværk til informationssøgning og underholdning uden at oprette sig som bruger og uden at redigere i artiklerne.

Anonyme bidragsydere

Benytter Wikipedia uden at logge på eller identificere sig på anden måde. Når de redigerer eller opretter en artikel, vil deres IP-adresse blive registreret.

Registrerede brugere

Personer, der har oprettet sig som brugere på Wikipedia. Det giver bedre muligheder for redigering af artikler og lignende, og redigeringer vil blive markeret med deres brugernavn i stedet for IP-adressen. Desuden kan man personalisere den måde Wikipedia fungerer, og har man særlig interesse for bestemte artikler, kan man tilføje dem til en overvågningsliste, hvor man kan se, hvis der sker ændringer i artiklerne.

Administratører

Brugere, der er blevet erfarne indenfor wiki-procedurene, kan vælges til administratører. Den nuværende politik på den danske Wikipedia er at give administratoradgang til dem, der gerne vil have den, og som generelt er aktive bidragsydere på Wikipedia, samt har udvist kendskab til Wikipedias politikker og normer. Administratører kan som de eneste rette i de få beskyttede sider, der ikke kan ændres af andre brugere. De kan slette sider og deres historie permanent – og gendanne dem igen. Og i tilfælde, hvor en artikel konstant bliver ændret frem og tilbage, eller folk konsekvent skriver noget forkert eller er til skade for andre, kan administratørerne blokere bestemte brugere for adgang til at redigere sider (Wikipedia: Administratører, 2008).

Wikipedianerne

Derudover bruges ofte termerne *Wikipedianer*, som er en meget ivrig og produktiv bruger (administrator eller ej), og *Wikipedia-eliten*, som omfatter den mest aktive gruppe af Wikipedianere, der patruljerer siderne.

Emnemæssig dækning i Wikipedia

Klassifikation af indholdet

En faktor, der gør Wikipedia til en vanskelig størrelse, er heterogeniteten i artiklerne. Wikipedia kan ikke betragtes som en helhed, hvorfor det vil være hensigtsmæssigt at dele artiklerne op i grupper, som kan benyttes ved udarbejdelsen af evalueringskriterier. Når jeg

her bruger ordet grupper, er der ikke tale om kategorier modsvarende Wikipedias egen opdeling i kategorierne: natur, menneske, kultur, samfund, teknologi, abstraktion og oversigter, men derimod en opdeling af typer af indhold. Inddelingen i grupper vil endvidere kunne anvendes til at konkretisere potentielle typer af interessekonflikter.

Videnskabelige artikler

Populærvidenskabelige artikler adskiller sig fra videnskabelige artikler ved at have som formål at formidle videnskabelige emner for interesserede uden for feltet, frem for at forske i dem. Da Wikipedia er en almen encyklopædi, hvor viden skal formidles på en måde, hvor alle, uanset forkundskaber, skal kunne læse og forstå artiklerne, er de alle skrevet i et alment forståeligt sprog, hvor fagudtryk for så vidt muligt er undgået eller forklaret. De videnskabelige Wikipedia-artikler må dermed siges snarere at have en populærvidenskabelig karakter.

Problemet ved de videnskabelige artikler er især, at de er anonyme og ikke er peer-reviewed. Dvs. at de ikke har været igennem den godkendelsesproces, som artikler i traditionelle tidsskrifter har. Oplysninger fra artiklerne kan derfor kun anvendes, hvis de kan verificeres et andet sted. Den manglende kontrol betyder også, at amatørforskere kan spille en vigtig rolle – men det vil svinge meget fra fag til fag. På grund af anonymiteten, kan det være svært at afgøre, hvilke artikler, der er præget af amatørforskere. I mange fag eksisterer dog et fagsprog og et begrebsapparat, der kan være med til at udelukke amatørerne.

Interessekonflikter opstår, idet der ofte findes flere modsatrettede eller flertydige opfattelser af teorier og synspunkter om et givent begreb inden for det samme forskningsområde. I tilfælde af mindre populære emner, vil det derimod ofte være nogle få brugere, der redigerer i en bestemt artikel, og de vil hermed have frie hænder til at fremme et bestemt syn.

Kommercielle produkter

Der er mange artikler om kommercielle produkter som fx bilmærker, it-virksomheder, computerfabrikanter, vare- og bolighuse, spisesteder, supermarkeder, flyselskaber etc. Man må forvente at nogle af disse industrier selv har interesse i, at artiklerne fremstår positive.

Entusiaster vil naturligvis også spille en rolle, og vil eventuelt favorisere nogle mærker/fabrikanter/virksomheder frem for andre. Her må man være på vagt overfor økonomiske interesser og interesser i at beskytte ”brandet”. Man må desuden være opmærksom på virksomhedernes egeninteresse i at få et produkt til at fremstå bedst muligt – da artiklen dermed får en reklamemæssig værdi.

Et eksempel på, hvad jeg vil kalde en virksomhedsreklame, er opslaget om ”Bankernes EDB Central”. Artiklen er skrevet af en ansat hos BEC, der skriver direkte i sin profil, at han vil slette negativ omtale i artiklen, såfremt denne omtale ikke er korrekt (hvilket han i givet fald næppe ville indrømme).

Ved at kigge artiklerne igennem får man dog en fornemmelse af, at størstedelen af artiklerne i den danske Wikipedia lader til at være skrevet af entusiaster og wikipedianere, som ikke har økonomiske interesser i emnerne – men som heller ikke har en fuldstændig viden om produkterne.

Nyheder

Nyheder opfanges hurtigt i Wikipedia. Man kunne forledes til at tro, at svagheden er, at et nyt emne endnu ikke har været igennem flere brugere og redigeringer, og at nyhedssiderne derfor måtte være halvfærdige. Det er dog sjældent tilfældet, da de aktuelle begivenheder netop er de sider, der redigeres allermest – netop på grund af deres nyhedsværdi. I stedet kan de hyppige redigeringer og holdningsprægede emner betyde, at artiklerne er et oplagt offer for interessekonflikter og forårsage en manglende adskillelse mellem meninger og facts.

Når dette er sagt, skal det bemærkes, at nyheder ikke nødvendigvis handler om politik, men ligeså ofte andre aktuelle begivenheder som naturkatastrofer, sportsbegivenheder, krige og retssager. Den slags længerevarende begivenheder indeholder typisk en kronologisk oversigt over begivenhedens forløb, der opdateres jævnligt. Problemet kan være, at indholdet derfor er flygtigt.

Praktiske oplysninger

De praktiske oplysninger kan omfatte oplysninger om fx geografiske steder, uddannelsesinstitutioner, idrætsforeninger, politiske partier, ministerier og bibliografier.

Som ved de kommercielle produkter kan det problematiske være, at artiklerne kan bære præg af (selv-)promovering. Eller brugere kan have egeninteresser i fx at fremhæve lokale organisationer og områder med snæver relevans.

Et eksempel er Musikforeningen Oppenheimer fra Århus, der tydeligt forsøger at promovere sig selv og foreningens arrangementer. Andre eksempler på artikler, der må siges at have en ren lokal interesse, og som virker trivielle i forhold til at have en generel encyklopædisk relevans, er den meget korte artikel om lokalområdet Ølby Lyng og artiklen om Odense Casuals, som er en fangruppe til Odense Boldklub.

Forbrugerfora

Forbrugerfora er sider, hvor brugerne udveksler erfaringer og synspunkter inden for fælles interessefelter. Der kan blandt andet være tale om fora for diverse brancheforeninger, fiskeri, landbrug og finans.

En anden væsentlig er sider fra patientforeningerne, som er organisationer, hvor patienter kan mødes med andre i samme situation, hvis de lider af eller har gennemlevet alvorlige eller livsændrende sygdomme. Fra patientforeningerne (og andre sider relateret til lægevidenskaben) kan man finde artikler, der beskriver sygdomme, piller, medicin og alternative behandlinger. Dette kan være problematisk, hvis patienterne tror på alt, hvad der står i Wikipedia, og de selv begynder at eksperimentere med behandlingerne fordi, de tror, de ved bedre end lægen. Akademikere inden for lægevidenskaben bør besidde den professionalitet, at de ikke bygger viden, der kan have betydning for liv og død, på anonyme artikler uden peer-review. Men man kan næppe forvente det samme af marketingschefen, der lider af psoriasis eller det, der er værre. I den slags tilfælde kan misinformationer i artiklerne have vidtrækkende konsekvenser. I bedste fald kan korrekte informationer være en hjælp til en god diskussion med lægen. Eksempler på artikler om patientforeninger i den danske Wikipedia er meget sparsomme, og størstedelen af de få, der findes, er meget korte. Derimod er den engelske Wikipedia langt bedre dækkende inden for både patientforeninger og lægevidenskab, så problematikken vil have større relevans her.

Politik

Artikler om politiske emner, kan hurtigt ende som en krydsild, hvor argumenter og modargumenter kæmper om pladsen i artiklen, selvom neutrale, faktuelle oplysninger ville have været bedre – og tilstrækkelige – for en encyklopædi.

Politik handler om meninger, og derfor vil denne gruppe i høj grad være præget af interessekonflikter og talrige redigeringer. Wikipedia bliver i stor stil brugt som politisk våben og kommunikationskanal til at sprede politiske budskaber. Kontroversielle emner som fx abort bærer ofte præg af, at forfatterne har en personlig agenda. Virksomheder, politikere og privatpersoner – herhjemme og i udlandet – har redigeret og slettet i artikler på Wikipedia, pyntet på sandheden eller skjult informationer.

”Identiteten på de skrivelystne kan ikke afsløres, men skanneren viser, hvilke netværk deres computere er koblet til. På den måde er det kommet frem, at CIA har ændret i artikler om blandt andre Cubas præsident Fidel Castro, BBC har nedtonet kritik af institutionen selv, Al Jazeera har i et opslag om USA beskyldt Wikipedia for at være zionistisk, og opslagene om Israel og Palæstina er løbende udsat for redigeringer fra meningsdannere” (Westh, 2008a). Programmøren Peter Brodersen står bag en dansk wiki-skanner (<http://wikipedia.ter.dk/>), hvor man endvidere kan se, at personer fra Folketinget har haft stor interesse i opslaget om Israel og Fingerplanen, mens personer fra DR1 har tilføjet et par linjer ekstra reklame til opslaget om Yallerup Færgeby og prøvet at fjerne negative (men ikke forkerte) oplysninger fra artiklen om journalisten Ulrik Skotte.

I denne gruppe bliver Wikipedias vision om, at artikler skal være skrevet ud fra et neutralt synspunkt for alvor sat på prøve. Denne mission synes nærmest umulig. Interessekonflikter vil i al væsentlighed sætte dagsordenen i de politiske opslag. Her kommer diskussionsforumet for alvor til sin ret, da der er her begrundelser for rettelserne bliver diskuteret, og synspunkter bliver tydeliggjort.

Underholdning

Er der sket noget nyt i underholdningsbranchen, skal der ikke påregnes lang tid, inden de første artikler om emnet begynder at indfinde sig i Wikipedia. Eksempler på dette er artikler om litteratur, børnesange og radio- og tv-programmer, såsom X-Factor, Harry Potter, Pokémon, etc. Eller hvad med det nyeste inden for pornofilm og pornostjerner?

Hvordan vurderer man pålidelighed og troværdighed i denne slags artikler? Nogle vil hævde, at hvis brugeren finder noget underholdende, så har det opfyldt sin mission. Men Wikipedia er en encyklopædi. Dens formål er at give faktuelle oplysninger, ikke at underholde. Hvor går grænsen da? Det kan diskuteres, om Wikipedia skal være en traditionel encyklopædi, eller om den derudover skal fungere som et middel til triviell underholdning og tidsfordriv. Jeg mener, at hvis Wikipedia skal opretholde en status som en seriøs encyklopædi, der indeholder troværdig viden, kan den ikke samtidig være skueplads for laveste underholdningsværdi. Hvis der er behov for dette, vil det være på sin plads at oprette endnu en speciel wiki, måske kaldet WikiEntertainment, og adskille viden fra simpel underholdning.

Indskanning af Salmonsens

Med det formål at få sat gang i den danske Wikipedia og fylde databasen op, er der blevet indskannet et stort antal artikler fra to danske opslagsværker af ældre dato, for hvilke copyrighten ikke længere er gældende. Det ene er *Salmonsens konversationsleksikon*, som er et dansk leksikon udgivet i forskellige udgaver fra 1891 til 1949. Det andet er *Dansk biografisk Leksikon (DBL)*, som er et omfattende dansk biografisk værk. Wikipedia har 141 artikler, der er kopieret fra Salmonsens og 286 artikler fra DBL.

Indsætter man artikler fra et af de to værker, skal man benytte en bestemt skabelon og indsætte lille notits i bunden af artiklerne om, hvilket værk de bygger på. Artikler vil da automatisk blive en del henholdsvis af kategorierne 'Salmonsens' eller 'Dansk biografisk leksikon'. Leksikonerne vil typisk indeholde et verdenssyn som det så ud omkring 1900, hvor de blev udgivet, og vil derfor ofte skulle tilpasses et mere moderne verdenssyn samt retskrivning (Wikipedia: Salmonsens Konversationsleksikon, 2008).

Idet artiklerne kun udgør en brøkdel af den samlede mængde artikler, og man tydeligt kan se på artiklerne, om de er kopieret fra et af de ældre værker, bør det ikke umiddelbart have konsekvenser for troværdigheden i Wikipedia. Brugerne skal blot være opmærksomme på, hvor indholdet stammer fra. Det betyder, at det er vigtigt at læse introduktionen, de bemærkninger, der er indsat i bokse i dokumentet, samt det der står med småt i slutningen af artiklen. Det betyder desuden, at man skal læse artiklerne ud fra de præmisser og den situation, de er skrevet ud fra.

Generel emnemæssig dækning

Efter en gennemgang af de forskellige typer af artikler, må det udledes, at der er stor forskel på de forskellige typer, men at fælles for de fleste er, at de alle kan være præget af forskellige former for interessekonflikter. Men hvad med dækningsgraden? Er Wikipedia dækkende? Og dækkes nogle emneområder bedre end andre?

Halavais og Lackaff (2008) har undersøgt, hvor bred den engelske Wikipedias dækning er (se figurerne i Bilag B). Med dækning menes i hvilken grad, encyklopædien repræsenterer den samlede viden. Undersøgelsen viser i store træk, at Wikipedias dækning af emner er drevet af brugerens interesser, og det resulterer i, at pålidelighed og fuldstændighed i Wikipedia-artiklerne er forskellig afhængigt af emneområder.

Halavais og Lackaff's undersøgelse viser også, at der er tendens til, at Wikipedia generelt bedre dækker naturvidenskaberne (dog ikke medicin og jura), mens humanistiske og samfundsvidenskabelige emner er dækket i lavere grad. Artiklerne inden for medicin, jura og samfundsvidenskab er til gengæld ofte længere, end de mere faktuelle artikler fra naturvidenskaben. Ifølge Halavais og Lackaff nedtones den observation, at Wikipedia skulle halte bagefter på disse områder på grund af de længere artikler. Disse observationer synes ikke umiddelbart, at kunne overføres til den danske Wikipedia. Størrelserne på kategorierne og længden af artiklerne synes relativt ligeværdige. I kategorien "Lægevidenskab" findes godt nok 286 stubs og i jura kun 71, men tilsvarende er der i grupperne "Fysik", "Kemi" og "Astronomi" henholdsvis 41, 99 og 90 – tilsyneladende er her ikke flere af de korte artikler. Samfundsvidenskaberne, der ganske rigtigt virker som en mindre gruppe, har derimod 524 stubs – hvoraf de 217 er om uddannelsesinstitutioner og 110 om politik. Hovedparten af disse artikler er altså ikke længere end de naturvidenskabelige. For alle grupperne gælder, at når man kigger artiklerne igennem viser det sig, at der er mange flere ufuldstændige artikler end de, der er markeret som stubs. Det må konkluderes, at den emnemæssige dækning afhænger af sprogområdet, og at den engelske Wikipedia er langt den største. Det medfører, at tendenser og forskelle mellem emneområder, vil være tydeligere i de større sprogområders Wikipedias end fx den danske.

Dækning af videnskaben

I 2005 publicerede det engelske tidsskrift Nature nyhedsartiklen *Internet encyclopaedias go head to head* (Giles, 2005), som var baseret på en empirisk undersøgelse udført af Natures redaktion, der sammenlignede Wikipedia og Encyclopaedia Britannicas dækning af videnskabelige artikler. Rapporten konkluderede, at eksempler på alvorlige misinformationer i Wikipedia mere er undtagelsen end reglen, og at forskellen på præcision i de to encyklopædier ikke er bemærkelsesværdig stor.

Undersøgelsen havde form af en blindtest, hvor en række uafhængige forskere blev bedt om at vurdere 50 sæt af artikler fra henholdsvis Wikipedia og Britannica's websider. Der kom 42 brugbare svar tilbage. Anmelderne blev ikke informeret om, hvilken artikel, der kom fra hvilken kilde. Emnerne var udvalgt med den hensigt, at de skulle repræsentere et bredt spektrum af videnskabelige discipliner. Herefter udarbejdede redaktionen lister med faktuelle fejl, udeladelser og misledende udsagn, som anmelderne havde udpeget, og udførte en optælling af det totale antal fejl for hver encyklopædi. I undersøgelsen fandt man kun otte alvorlige fejl, såsom misfortolkninger af centrale begreber – fire i hver encyklopædi. Men anmelderne fandt også mange faktuelle fejl, udeladelser og misledende udsagn – det blev til 162 fejl for Wikipedia og 123 for Britannica. Mange anmeldere kommenterede dog læsbarheden i Wikipedia-artiklerne, som de mente var dårligt struktureret og forvirrende. Denne opfattelse er almindelig blandt informationsspecialister, som også påpeger andre problemer med kvaliteten i artiklerne, fx overdreven opmærksomhed til kontroversielle videnskabelige teorier (Giles, 2005).

Britannica har efterfølgende bragt artiklen *Fatally Flawed*, hvor de hævder at: "Almost everything about the journal's investigation, from the criteria for identifying inaccuracies to the discrepancy between the article text and its headline was wrong and misleading" (Encyclopaedia Britannica, 2006). Nature afviser kritikken og mener selv, at sammenligningen var fair (*Nature*, 2006).

Britannica påpeger for det første, at artiklens overskrift henviser til, at forskellen mellem Wikipedia og Britannica er lille, når det kommer til præcision i deres videnskabelige opslag. Tallene i Natures artikel viser derimod, at Wikipedia har en tredjedel flere unøjagtigheder end Britannica, hvilket Britannica anser for en stor forskel, specielt i en

undersøgelse, der kun fokuserer på faktuel præcision, og som ser bort fra andre vigtige egenskaber som organisationen af information, den skriftlige kvalitet og artiklens læsbarhed.

En del af de anmeldte artikler er slet ikke fra Britannicas hoved-encyklopædi. Artiklerne om "Dolly the Sheep" og "Steven Wolfram" er fra værket *Britannicas Book of the Year*, hvor forfattere gives større råderum til at udtrykke personlige meninger end forfattere til artikler i encyklopædien. Britannica mener, at de pågældende anmeldere derfor har vurderet artiklen som unøjagtig, fordi de er uenige i forfatterens synspunkter – men at anmelderen har en anden opfattelse af, hvordan et emne skal præsenteres, gør ikke forfatterens præsentation unøjagtig. Natures kommentarer til artiklen "ethanol" er desuden baseret på en tekst fra Britannica Student Encyclopedia, som er et mere elementært værk for yngre læsere. Men også i flere andre tilfælde bygger de påståede unøjagtigheder på, at anmelderens holdninger adskiller sig fra Britannicas, når det kommer til spørgsmålet om, hvad der skal inkluderes i en encyklopædisk artikel. Britannica påpeger, at Natures anmeldere er forskere – ikke encyklopædiske forfattere med stor erfaring i at publicere en encyklopædi. Nature svarer, at de to nævnte værker blev anvendt i få tilfælde, hvor Britannicas webside kom frem med artikler fra disse kilder, når der blev søgt på de foruddefinerede emner. Denne 'undskyldning' virker meget uprofessionel, og ændrer ikke på problemet med en sådan sammenligning.

I flere tilfælde fik anmelderne kun tilsendt introduktioner eller sektioner af længere artikler. Når anmeldere har fundet udeladelser i Britannica-artiklerne, bygger det i disse tilfælde på uddrag af artiklerne – ikke de hele artikler. Det er derfor absurd at vurdere artiklernes dækning ud fra disse vilkår. I andre tilfælde har Nature endda stykket artikler sammen af passager fra to eller flere forskellige artikler og sendt til anmelderne. De anmeldte artikler har derfor på ingen måde vist encyklopædiens fulde dækning af disse emner. Nature indrømmer, at de har brugt uddrag af teksterne, men forsvarede dette med, at det gælder både Wikipedia og Britannica, og de derfor er blevet vurderet ud fra lige vilkår.

I resultaterne er der endvidere ikke skelnet mellem mindre og større fejl. Mange af anmelderne mente, at Wikipedia-artiklerne var ustrukturerede og forvirrende, hvilket ifølge Britannica gør dem immune overfor at tjekke fakta, og derved gør dem usammenlignelige med Britannica-artikler. Endvidere er anmeldernes vurderinger ikke blevet verificeret, og

de er heller ikke blevet bedt om at angive kilder til deres påstande. Natures undersøgelse bygger dermed på, at alle vurderinger fra anmelderne er korrekte. Men selv eksperter kan tage fejl, og deres udsagn bør tillige bekræftes og deres observationer betragtes i forhold til den rette kontekst, nemlig at Britannica er et generelt referenceværk. Nature svarer, at de var klar over, at anmeldernes kritik i nogle tilfælde ville være til debat, endside forkert. Dog mener de ikke, at det kan have givet de store udslag i resultaterne, da den uberettigede kritik har haft lige stor påvirkning af Wikipedia-artikler som Britannica-artikler.

Alt i alt må man nok erkende, at kritikken fra Britannica er berettiget, og Natures undersøgelse bærer præg af tvivlsomme metoder og uholdbare konklusioner, samt at disse problemer er blevet ignoreret i Natures artikel. Undersøgelsen beviser dermed ikke, at Wikipedias artikler kommer op på siden af Britannica – men på den anden side beviser den heller ikke det modsatte. Debatten om undersøgelsen overser en vigtig pointe. Nemlig at de to encyklopædier repræsenterer to forskellige koncepter og kulturer, og at sammenligne dem på basis af faktuelle fejl giver ikke meget mening. En sådan sammenligning er at gå i en fælde, hvor man dømmes nye teknologier efter gamle standarder. Wikipedias styrker ligger ikke kun i evnen til at fremstille pålidelige fakta, som det gør for Britannica. Styrken ligger i dens dækning af obskure emner, dens evne til hurtigt at tilpasse sig til nye emner i hastig udvikling, dens evne til at organisere en overvældende stor mængde af webressourcer om et givent emne i et enkelt sammenhængende opslag og dens funktion som indgang til andre kilder (Guinnee, 2007).

En anden mindre empirisk undersøgelse tester Wikipedias troværdighed ved at bede en række forskere om at læse en artikel og vurdere dens troværdighed, forfatterens troværdighed og Wikipedias samlede troværdighed. Forskerne blev enten forsynet med en artikel inden for deres ekspertområde, eller en tilfældig artikel. Det bemærkelsesværdige er, at der ingen forskel er mellem de to grupper i spørgsmålet om Wikipedias samlede troværdighed og troværdigheden til artiklernes forfatter, mens troværdigheden af selve artiklerne vurderes højere af specialisterne end af ikke-specialisterne. Dette tyder på, at præcisionen i artiklernes indhold er forholdsvis høj. Man kan dog ikke udlede deraf, at Wikipedia altid er troværdig, da omkring 13 % af de undersøgte artikler indeholder fejl (Chesney, 2006).

Endnu en undersøgelse bestilt af det tyske ugemagasin Stern, viser at den tyske Wikipedias artikler er bedre end artiklerne hos encyklopædien Brockhaus. Analysen sammenlignede 50 artikler fra Wikipedia og Brockhaus, hvor artiklerne blev gennemgået for præcision, fuldstændighed og aktualitet - og i 43 af de 50 var den tyske Wikipedia bedre. Det trækker ned for Wikipedia, at opslagene kan være for omfattende og uforståelige for lægmand, men til gengæld vinder Wikipedia stort på aktualitet og korrekte informationer (Stern, 2007). Wikipedia klarer sig altså bedre mod Brockhaus end mod Britannica, hvilket leder til den konklusion, at der er stor forskel på hvordan Wikipedia klarer sig i forhold til encyklopædiske hovedværker inden for forskellige sprogområder.

Man kunne vende den om og sige, at Wikipedia har max en tredjedel flere fejl end Britannica og ca. 13 % af artiklerne indeholder fejl. Det vil sige, at Wikipedia stadig er umoden, men dog indeholder en stor andel af essentiel viden. Det er en væsentlig informationskilde – det handler blot om at kunne skelne skidt fra kanel og selv foretage den fornødne vurdering af en kilde. En styrke i Wikipedia er måske i virkeligheden, at brugerne er mere opmærksomme på, at artiklerne kan indeholde subjektive holdninger og faktuelle fejl. Dette tvinger brugeren til at vurdere og verificere, hvilket man nemmere 'glemmer' med de traditionelle encyklopædier.

Troværdighed set i et kildekritisk perspektiv

Hvorfor er troværdighed og pålidelighed vigtigt?

Informationer fra Internettet bruges i dag som grundlag for beslutninger, handlinger, politik, for slet ikke at tale om videnskabelig udvikling af viden. Det medfører, at misinformationer, kan have store konsekvenser, hvis de ikke bliver opdaget (Kelton et al., 2000). Informationer kan være misledende på to måder. Det kan enten være spredning af direkte ukorrekte og falske informationer. Eller der kan forekomme manipulerede præsentationer af informationer, der i sin oprindelige form var korrekte. Det kan fx være tilretning af informationer fra andre mistænkelige kilder, eller brug af ellers korrekt information i en anden kontekst end den oprindelige, hvor den får en helt anden betydning, der kan være mere eller mindre fordrejet. Wikipedia bruges endvidere til at sprede falske informationer, der kan være med til at fastholde falske fordomme og introducere nye (Vedder, 2001).

På trods af det populærvidenskabelige niveau og manglen på autoritet, er ikke alle akademiske kredse fuldstændig afvisende over for Wikipedia som reference. Imidlertid er links til Wikipedias videnskabelige artikler ofte givet som en kilde til baggrundsoplysninger for læseren (Wikipedia: Reliability of Wikipedia, 2008). Også studerende benytter artiklerne til at tilegne sig viden i uddannelsesmæssigt øjemed. Her skal det dog tilføjes, at man ligeså ofte eller oftere oplever forskere, der ikke anser Wikipedia som en troværdig informationskilde og undervisere, der forbyder de studerende at citere Wikipedia i deres rapporter. I en artikel, der fortæller, hvordan amerikanske universiteter har forbudt de studerende at citere Wikipedia, erklærer Wikipedias kommunikationschef Sandra Ordonez sig enig. Hun siger, at studerende ikke burde citere Wikipedia eller nogen anden encyklopædi i artikler og eksamensopgaver, da det hverken er en primærkilde eller en autoritativ kilde. Wikipedia er et udgangspunkt for forskning – men skal ikke citeres (Chen, 2007). Et opslag i tre udvalgte Dialog-databaser viser, at 263 artikler (maj 2008) refererer til Wikipedia-artikler (Bilag A). Dette kan måske synes som et lille antal, men i betragtning af Wikipedias brogede ry omkring troværdigheden, må det ses som et skridt på vejen. At tendensen er langsomt stigende bekræftes yderligere, idet tallene viser, at der i 2005 blev tilføjet 29 referencer og i 2007 blev tilføjet 110.

En faktor, der påvirker den opfattede troværdighed, er tillid. Tillid er ikke generel, men afhænger af situationen (Kelton et al., 2000, p 367). Det er specielt tilfældet i en encyklopædi som Wikipedia, hvor både kvaliteten, samt motivation og kompetencer til at skrive forskellige typer af artikler er meget varierende. Vil man anvende Wikipedia som vidensbase, er tillid og risiko ikke at foretrække. Et problem kan være, at brugerne opbygger en tillid til Wikipedia, hvor de stoler blindt på artiklerne, uden at bruge sin kritiske sans, og spreder misinformationerne til andre eksterne kilder. For meget tillid udgør derfor et faresignal og bør erstattes med udvikling af den kritiske sans og metoder til at vurdere artiklernes troværdighed.

Vedder sætter spørgsmålstejn ved, hvad man kan gøre for at sikre pålideligheden i Internettets ressourcer, og hvem der er ansvarlig. Men fakta er, at brugerskabte medier som Wikipedia ikke altid er pålidelige, og det derfor må være brugerens eget ansvar at tjekke artiklernes troværdighed og forholde sig kritisk og refleksiøst til informationerne.

Den historiske kildekritik

Det at vurdere pålidelighed og troværdighed i informationskilder er selvfølgelig ikke noget nyt fænomen. Det har især været udbredt inden for den historiske disciplin og metodelære, under begrebet kildekritik. Kildekritikken opstod i Tyskland i midten af det 19. århundrede inspireret af positivismen og udviklingen i de andre videnskaber, især naturvidenskaberne (Wikipedia: Kildekritik, 2008). I Danmark introduceredes kildekritikken i 1880'erne af Kristian Erslev, der udviklede et systematisk begrebsapparat, som generationer af historikere i hele Norden har tilegnet sig (Olden-Jørgensen, 1998, p 67). På trods af, at kildekritikken stammer fra den historiske disciplin, vil mange af dens elementer være relevante at inddrage i den generelle vurdering af artiklers troværdighed.

Et udgangspunkt for den historiske kildekritik er, at genstanden for historikerens arbejde, er noget der ikke længere eksisterer, og derfor bliver historikerens rekonstruktion af fortiden, ligesom den også baseres på modtagernes fortolkning af denne rekonstruktion (Olden-Jørgensen, 1998, p 16). Til trods for at pointen om, at et kildemateriale er konstrueret på historikerens og modtagernes præmisser, tydeligvis er rettet mod den historiske disciplin, kan den sagtens overføres til andre medier og domæner, hvor kilder i form af artikler ligeledes vil være konstrueret på forfatterens (historikere og andre forskere eller skribenter) præmisser – og målgruppens fortolkning ligeledes har betydning for den videre brug af informationerne. Her pointeres netop, at kilden ikke kan skilles fra hverken skaber eller modtager. Eller sagt med andre ord: en teksts pålidelighed er tæt forbundet med forfatterens troværdighed, hensigt og den diskurs han befinder sig i. Men den er også forbundet med modtagerens forudsætninger, forforståelse og behandling af informationerne i forhold til de spørgsmål, han søger at besvare.

Fra positivismen til det funktionelle kildebegreb og hermeneutikken

I sin traditionelle positivistiske form anses kilderne som et råstof, der efter sortering og rensning leverer viden, og kildekritikken står som garant for objektive kendsgerninger (Olden-Jørgensen, 1998, pp 13-14). Den positivistiske tilgang har på den måde præget et materielt kildebegreb, hvor det antages at kilder har et klart afgrænset, objektivi indhold, og dermed også en bestemt kvalitet, som kan fastslås og udtømmes gennem det kildekritiske arbejde. I forhold til dette kildebegreb vil Wikipedias artikler være af

tvivlsom karakter, da artiklerne sjældent er hverken ”renset” eller består udelukkende af objektive kendsgerninger. Desuden er objektivitet relativ – og ud fra et nutidigt syn uopnåeligt.

I de senere år har man forsøgt at erstatte det materielle kildebegreb med et funktionelt kildebegreb, der indebærer, at en kilde først bliver til en kilde, i det øjeblik den bliver anvendt til forskning eller formidling. Ved det funktionelle kildebegreb er kildens værdi, og de informationer den kan give, ikke fastlagt en gang for alle, men afhænger af forskerens spørgsmål og behandling af kilden (Olden-Jørgensen, 1998, p 26, 71, 77). Det giver en vis frihed til fortolkning af, hvordan man oplever kvalitet, troværdighed og evidens. I Wikipedia bør man derfor være opmærksom på, at den tradition, man selv vurderer kilden ud fra, ikke altid er den samme, som den tradition, den er skrevet i. Wikipedia-artikler skrives og anvendes på tværs af diverse discipliner og benyttes ofte i en kontekst, der differentierer fra den oprindelige, og inden for andre discipliner med andre metodiske traditioner og anerkendelsesprocedurer. Dette betyder, at informationskildens udsagnskraft må måles i forhold til problemstillingen eller erkendelsesinteressen.

I nyere tid er der desuden kommet større fokus på den hermeneutiske epistemologi. Hermeneutik er læren om, hvordan man forstår og fortolker. I modsætning til den naturvidenskabelige epistemologi, der søger at forklare fænomener gennem observation og generalisering, ønsker man med hermeneutikken at forstå tekster og udsagn gennem indlevelse og sammenligning. Man prøver således at finde mening og sammenhæng. I denne hermeneutiske tilgang lurer derfor faren for overfortolkning, misforståelser og reduktionisme. Den hermeneutiske cirkel betegner en dynamisk forskningsproces, der foregår som en dialog mellem en forsker og hans kildemateriale. Forudsætningen for den hermeneutiske tilgang er, at man altid vil være påvirket af en kulturelt og personligt betinget forforståelse. Ved at analysere ud fra denne forforståelse kommer man frem til en ny forforståelse, hvilket leder til, at man kan foretage en ny analyse ud fra dette nye perspektiv og så fremdeles (Olden-Jørgensen, 1998, pp 28-29). Heraf kan man aflede, at for at kunne bruge en tekst, er man nødt til også at ’tale’ med andre tekster om samme emne, for at kunne se helheden. Og netop denne verificering og helhedsforståelse er af vital betydning, når man benytter artikler uden angivelse af ophav og uden nogen form for garanti for informationernes pålidelighed.

Primære og sekundære kilder

En primær kilde, er en kilde, som ikke bygger på nogen anden bevaret kilde, hvorimod en sekundær kilde gengiver, tolker og somme tider forvansker andre, stadig eksisterende kilder (Olden-Jørgensen, 1998, p 74). Wikipedia-artikler vil derfor for det meste være sekundære kilder, og der vil således være grund til at være på vagt overfor misforståelser, fordrejninger og uenigheder.

At bruge encyklopædien som et medium for primær viden, er i modstrid med Wikipedias politik, som siger at Wikipedia ikke er: ”Førstehåndsforskning – såsom at foreslå teorier og løsninger, originale ideer, definere udtryk, lave nye ord og så videre. Hvis du har forsket inden for et emne, så offentliggør dine resultater i sædvanlige videnskabelige tidsskrifter eller andetsteds på Internettet. Wikipedia vil rapportere om dit arbejde, når det bliver en del af den accepterede menneskelige viden.” (Wikipedia: Hvad Wikipedia ikke er, 2008)

Alligevel er der ingen garanti for, at en amatørforsker ikke kan finde på at publicere en artikel om en ny opdagelse, han har gjort. Her vil man ikke kunne verificere artiklens indhold og man må derfor være på vagt overfor artiklens fakta. Men dette er altså ikke encyklopædiens formål, og artiklen vil sandsynligvis blive slettet, hvis den bliver opdaget af en wikipedianer på grund af manglende referencer.

Levn og beretning

Erslev deler sine kilder op i udnyttelse af kilden som levn eller beretning (Olden-Jørgensen, 1998, p 67-73). Med beretning menes de direkte oplysninger, som kilden selv meddeler. Ved udnyttelse af kilden som beretning, er det væsentligt at have fokus på ophavsmandens troværdighed mht. evne, vilje og mulighed for at sige sandheden og fremstille teksten på en bestemt måde. Ved udnyttelse af kilden som levn, ser man derimod på kilden som en rest af fortiden. Dvs. dens eksistens, ophav, overlevering eller omstændighederne.

Da Wikipedia-artikler jævnligt bliver opdateret ud fra et aktuelt perspektiv, må man antage, at mange af artiklerne er mest interessante som beretninger. Dog findes en række indirekte oplysninger, man kan hive ud af artiklen som levn. Med dette perspektiv, er man

nemlig også interesseret i ophavssituationen i bred forstand, dvs. for samtidens normer, tankemønstre og kategorier samt udviklingen af disse over tid, som eventuelt kan følges ved at studere artiklens historik. Derudover kan det være interessant at se på, hvem der udtaler sig om et givent emne. Dette kan have betydning for artiklens udformning og synsvinkler, og kan give et generelt billede af, hvilke fagfolk og organisationer mv., der er aktive inden for hvilke emner. Det kan dog være vanskeligt at spore i de tilfælde, hvor brugerne ikke giver sig til kende.

Det må endvidere tages i betragtning, at artiklerne ikke nødvendigvis er nutidige og aktuelle. Nogle tekster er kopieret fra eksterne kilder af ældre dato, og disse tekster vil direkte have en værdi som levn.

Ophavets troværdighed

Vedder forsøger at skelne mellem kildens pålidelighed og ophavets troværdighed, som han opdeler henholdsvis i primære og sekundære kriterier (Vedder, 2001). De primære kriterier, er de nemmest tilgængelige og vil blive behandlet senere i afsnittet om evalueringskriterier. De sekundære kriterier introduceres her.

Ifølge Vedder er misinformationer på Internettet værre end i de traditionelle medier, da de udbredes i langt større skala. Desuden udskiller Internettet sig ved manglen på de sekundære epistemiske kriterier, som er de kriterier, der har at gøre med den autoritet, pålidelighed og troværdighed, man tillægger den eller de personer og den organisation, der står bag informationen. På et overfladisk niveau vil denne tildeling af troværdighed oftest ske på baggrund af personers eller organisationers historie, deres ry og omdømme, eller ved at andre, som man anser som troværdige, garanterer for deres troværdighed. På et lidt dybere niveau vil troværdigheden endvidere baseres på et kompleks af åbenlyse og skjulte anerkendelsesprocedurer, traditioner for omdømme, samt videnskabelig praksis.

Muligheden for at benytte de sekundære kriterier i Internettets brugerskabte medier, kan være svær at håndtere, da ophavet ofte er anonymt eller kun har en virtuel identitet (Vedder, 2001). Der findes ofte anmeldelser af bøger og tidsskrifter, men det bliver derimod svært at finde en anmeldelse af en Wikipedia-artikel. Der findes kun de informationer om artiklens pålidelighed, der er indlejret i artiklen selv i form af artiklens

versionshistorik, diskussionsforum og bemærkninger, der påsat af andre brugere ved hjælp af skabeloner, og som påpeger troværdighedsproblemer (se eksempler på side 33).

For at vurdere troværdigheden af Wikipedia-artikler må alternative sekundære kriterier anvendes. Ud fra wiki-konceptets præmisser, betyder det, at man må bruge sin sunde fornuft og forholde sig til de potentielle interessekonflikter.

Styrker og udfordringer i Wikipedia

Et grundlæggende problem ud over den manglende autoritet i Wikipedia er, at kvaliteten af ét opslag ikke umiddelbart kan overføres til et andet. Der er store udsving i kvaliteten fra opslag til opslag, hvilket betyder, at man altid bør krydstjekke oplysningerne. På de traditionelle vidensområder, der i forvejen er sagliggjort andre steder, står Wikipedia stærkt. Det er svært at farve en artikel om fysik. Når det drejer sig om politik, sport eller kulturelle emner, er Wikipedia derimod meget følsom overfor, om det er entusiaster eller folk med stærke meninger og interesser, der skriver.

For at forstå hvilke faktorer man skal være opmærksom på for at kunne opstille nogle brugbare evalueringskriterier, må først skabes et overblik over Wikipedias styrker og svagheder. Hvor lurur farerne? I dette afsnit gennemgås derfor de udfordringer, der er ved Wikipedia. En del af problematikkerne er hentet fra Wikipedia-artiklen *Wikipedia: Why Wikipedia is not so great* (2008), som er skrevet af brugere, som selv oplever problemerne. Deres kritik er essentiel, da det jo netop er deres motivation og engagement, der får Wikipedia til at spire. Der er også gjort brug af artiklen *Wikipedia: Criticism of Wikipedia* (2008), som er den formelle kritik. Dog synes den førstnævnte artikel at give et mere reelt billede af udfordringerne i Wikipedia, da den formelle version har tendens til at nedtone problemerne. Som flere gange anført kan informationer fra Wikipedia-artikler ikke blot anvendes ureflekteret, men i dette tilfælde vil de fungere som et godt udgangspunkt for en diskussion.

Hurtige rettelser, aktualitet og flygtighed

Mulighed for hurtig feedback og øjeblikkelige korrektioner er en af Wikipedias største forcer. I modsætning til bøger og artikler i tidsskrifter, som publiceres permanent, og hvor

rettelser derfor må vente til nye publikationer eller udgaver, er det nemt og hurtigt at opdatere og rette fejlagtige informationer i artikler på Internettet (Thagard, 1997). Det sikrer blandt andet muligheden for, at fejl og misinformationer hurtigt kan udryddes, og undersøgelser har vist, at artikler med hyppige redigeringer har tendens til at være af højere kvalitet, end artikler der står uberørte hen (Wilkinson & Huberman, 2007). Det betyder endvidere, at der næsten altid vil ske en hurtig opdatering af aktuelle begivenheder.

Bagsiden viser sig, når de ivrige wikipedianere er lige lovligt hurtige til at annullere andres værk – endsige slette tekster, der ikke er færdigskrevet. Når man laver tilføjelser eller rettelse er der stor risiko for, at de bliver annulleret af andre brugere. Det sker dagligt i nogle af de mest populære artikler. Det giver selvsagt også mulighed for vandalisme, der ikke altid opdages med det samme.

Linkes til en Wikipedia-artikel kan man ikke vide, hvordan siden ser ud næste gang, der er én der klikker på linket. Den kan være uændret. Der kan være foretaget korrektioner og andre forbedringer. Den kan være betydeligt længere eller kortere. Der kan være tilføjet misinformationer. For slet ikke at tale om, at det man har citeret kan være fjernet fra artiklen. Det er dog muligt at linke til en bestemt version af artiklen, hvis man vil være sikker på at det, der står, er permanent – men så er det jo ærgerligt, hvis artiklen senere bliver forbedret ved udvidelse eller rettelse af fejlinformationer.

Ubegrænset plads og trivialiteter

Der er ligeledes en stor fordel ved den ubegrænsede plads til at uddybe de enkelte emner, samt den fleksibilitet at der kan tilføjes links og billeder til artiklerne. Wikipedia er stor og vokser dag for dag. Den dækker flere områder end en traditionel encyklopædi som Britannica. Fx finder man næppe meget om heavy-rock, Forsknings Døgn eller Farumsagen i et almindeligt leksikon.

Svagheden er, at der bliver skrevet uforholdsmæssigt meget om de populære emner, mens mindre populære emner ikke får meget opmærksomhed. En anden bagside er, når folk bruger encyklopædien til at promovere personlige sager, de brænder for, eller nationale og etiske helte. Disse artikler kan være stærkt overdrevet pga. deres snævre tilhørsforhold (Wikipedia: Criticism of Wikipedia, 2008).

Der er i det hele taget et stort antal af artikler, som må anses som irrelevante i forhold til en encyklopædi, ligesom den ubegrænsede plads frister folk til at skrive langt. Wikipedias vægning af, hvad der er væsentligt og mindre væsentligt, kommer til at virke tilfældig alt efter skribenternes interesser (Westh, 2008b). Dette kan eksemplificeres med, at der i den danske udgave af Wikipedia bliver ofret flere linjer på popduoen Nik & Jay end på den berømte, afdøde forfatter Martin Andersen Nexø. Denning et al. (2005) mener, at de frivillige bidrag i stor udstrækning repræsenterer interesser og viden hos en selvbestaltet gruppe af brugere. Områder der interesserer de unge og Internet-kyndige er godt dækkede, mens begivenheder, der fandt sted inden Internettets udbredelse, kun dækkes utilstrækkeligt og upræcist, hvis de overhovedet dækkes.

At der er ubegrænset plads indebærer dermed problematikken om for meget plads til trivialiteter. I tidsskriftet *The Economist* (2008) vurderes det, at Wikipedia kan ende i et af to scenarier. Den kan enten gå mod at omfatte alle tænkelige aspekter af den menneskelige viden, uanset hvor trivielle den måtte være, eller den kan udvikle en mere stringent redaktionel politik og udelukke artikler om trivielle emner i håb om, at forbedre sit ry som en troværdig referencekilde. Disse to modstridende visioner har skabt splid hos Wikipedia-brugerne. Nogle mener, at flere restriktioner vil tage dampen af bidragsydernes entusiasme for projektet. Desuden vil de mange artikler ikke forstyrre nogen, da de fleste brugere alligevel benytter søgefunktionen for at få adgang til artiklerne, og de derfor ikke ser de trivielle artikler, som ikke har relevans for dem.

Andre mener, at Wikipedia skal være mere forsigtig og selektiv omkring artiklerne. De hævder, at Wikipedia vil være mere succesfuld, hvis de opretholder flere relevans- og kvalitetskrav til artiklerne. Men hvordan måler man en artikels værd? Mange metoder har været brugt til at beslutte, om en artikel skal slettes eller ej. Referencer til en artikel i et internationalt tidsskrift vejer tungere end en bemærkning i en lokalavis. Ti søgeresultater i Google er bedre end ét. Har man været vist i Playboy, kan man komme i Wikipedia – har man været med i en lavbudgetfilm kan man ikke (The Economist, 2008).

Min påstand er, at uanset hvor mange trivialiteter der tilføjes, så ændrer det ikke på kvaliteten af de gode artikler, der er. Men den betydning trivialiteter og halvfærdige artikler har for troværdigheden skal ikke undervurderes. Leder man fx efter videnskabelig viden og støder på alt for mange af disse mere eller mindre useriøse artikler, vil der være

tendens til en større skepsis over for samtlige Wikipedia-artikler. Det er her vigtigt at forstå, at Wikipedia indeholder begge dele. Der må derfor skelnes mellem trivialiteterne og seriøse oplysninger, samt populærvidenskabelige artikler, som kan være skrevet af professionelle. Hvis brugerne kan lære at skelne og acceptere denne dualitet, bør trivialiteter ikke udgøre et stort problem, da de sagtens kan undgås, hvis man ikke har behov for dem, og samtidig være til glæde for andre, der har interesse for disse. Det skal dog understreges endnu en gang, at vil Wikipedia opbygge et troværdigt omdømme, må der være en balance. Wikipedia kan indeholde meget – men den bør ikke indeholde *alt*.

Forfatterens kompetencer og motiver er ukendte

Nogle bidragsydere overskrider deres ekspertise og tilføjer spekulationer, rygter og urigtige informationer. Det er vanskeligt at afgøre, hvor kvalificerede en artikels ophavsmænd er, da den samme artikel sagtens kan indeholde en udefinerbar blanding af ekspertise og ikke-ekspertise fra brugere på forskellige niveauer. Artiklens historie identificerer dem som oftest kun som pseudonymer eller IP-adresser, hvilket gør det umuligt at kontrollere deres troværdighed. Kun inden for emner, hvor man selv har en stor viden, vil man under tiden være i stand til at genkende fagfæller, der har bidraget til artiklen. Mange artikler skrives af entusiaster og ikke af professionelle inden for emnet. Desuden vil artikler, som rent faktisk er skrevet af professionelle med en specifik viden, ofte blive redigeret af en wikipedianer, der føler trang til oprydning – hvilket i nogle tilfælde kan føre til en forringelse af indholdet. Hvad der i god mening startede som en omstrukturering af teksten, kan ødelægge kvaliteten og i stedet repræsentere en uvidende brugers forfejlede forståelse af emnet.

Et andet problem er, at en bruger kan føle ejerskab over for en artikel, hvis han har tid og energi til at forsvare den. Selvudpegede censorer, fanatikere og tilstrækkeligt dedikerede brugere kan fremme en agenda eller udelukke nye idéer gennem en vedholdende opmærksomhed til en bestemt side. Denning et al. (2005) fastslår, at man ikke kan vide, hvad bidragsyderens motiver er. De kan være altruister, have politiske eller kommercielle agendaer, have hang til practical jokes eller slet og ret være vandaler.

Wikipedia, som er vidt udbredt, udgør endvidere et ideelt mål for smædekampagner og ondsindede rygter rettet mod individer. En vidensbase, der ikke er styret af en overordnet autoritet, er et oplagt mål for drillerier, partsindlæg og chikane. Selvom sådanne tekster

kan redigeres eller slettes hurtigt, vil rygterne stadig eksistere i sidens versionshistorik, i web-caches og lignende.

Bureaukrati og Wikipedia-eliten

Wikipedia er et bureaukrati fuld af regler og guidelines og med et hierarki, der har til formål at gennemtvunge disse. Dertil findes et antal wikipedianere, der holder øje med om reglerne bliver overholdt – efter deres individuelle fortolkning af reglerne. Dette er blevet brugt til at fjerne nyttige informationer og til at ødelægge artikler gennem overdreven anvendelse af de bureaukratiske processer. Debatter, der fungerer som en del af den bureaukratiske proces, afholder folk fra at redigere og forbedre artikler, fordi det bliver for besværligt og tidskrævende (Wikipedia: Why Wikipedia is not so great, 2008). Debatter om en artikel kan trække ud i uger, dræne energien og ofte optage meget mere plads end artiklen selv. Sådanne drøftelser involverer en lang række mystiske akronymer og referencer til en lang række obskure politikker og guidelines. Resultatet er, at nybegyndere let kan fare vild i bureaukratiet, og giver op (The Economist, 2008). Se fx denne diskussion for artiklen om Israel: <http://da.wikipedia.org/wiki/Diskussion:Israel>.

Hvis et medlem af Wikipedia-eliten opdager en artikel, han ikke mener lever op til Wikipedias guidelines, kan den nomineres til en ”hurtig sletning”, hvilket vil sige, at den bliver slettet med det samme, eller en ”normal sletning”, hvor artiklen fjernes efter fem dage, hvis ingen fremsætter indsigelser. Anfægter du beslutningen, vil du i så fald blive bedt om, at komme med flere oplysninger (The Economist, 2008). For at forhindre vandalisme kan kontroversielle artikler desuden semibeskyttes for redigeringer og sletninger fra ikke-registrerede brugere. Fx er Holocaust, Islam, terrorisme og George W. Bush beskyttet i den engelske Wikipedia, ligesom siderne Danmark, Terrorangrebet den 11. september 2001 og George W. Bush er beskyttet i den danske version.

Problemet ved Wikipedias selvudpegede ’vogtere’ er, at det afholder almindelige brugere og professionelle fagfolk fra at bidrage, og Wikipedia får et fjendtligt miljø, der kommer til at virke som et lukket land, hvor uvedkommende ikke er velkomne. Frustration over at få timers arbejde slettet medfører, at ellers begejstrede bidragsydere forlader projektet. I sidste ende er det derfor Wikipedia-eliten, der står for størstedelen af bidragene. Udover den manglende faglige viden, er det begrænset, hvor meget eliten kan nå at skrive, hvilket har betydet, at antallet af nye artikler er faldende (The Economist, 2008). Eliten af

aggressive wikipedianere opfatter jeg som et af de største problemer i Wikipedia. Et par gange har jeg prøvet at tilføje viden til et emne, og knap fem sekunder efter teksten er postet, har en wikipedianer været inde og redigere i teksten og slette links – hvis man retter teksten af to omgange, når man derfor ikke altid at skrive færdigt, inden man bliver ”overfaldet”. Når man kigger på brugerens profil, står der fx noget i retning af ”Ufaglært. Retter lidt hist og pist – helst om emner jeg ikke ved noget om”. At blive overvåget af sådan en bruger, kan have en meget demotiverende effekt. Hvordan kan han på to sekunder have vurderet om et fagligt link er relevant for et emne, han ikke ved noget om? Det vil klart styrke Wikipedia, hvis wikipedianerne holder op med at skræmme deres professionelle og nye brugere væk.

Referencer

Wikiens styrke ligger i de mange links, som de fleste sider indeholder. Et studie af sidens links giver ofte et bedre billede af emnet. Søgning på nøgleord fra links og andre referencer fører tit til nye oplysninger. Det, at man kan følge hyperlinks giver større mulighed for serendipitet end i de traditionelle trykte medier. ”Wikipedia minder genremæssigt om et almindeligt leksikon, men ved at benytte en række links, der fører læseren videre til andre opslag, har Wikipedia en helt anden fleksibilitet. Det giver hurtig adgang til viden, og det gør det også ret let at tjekke leksikonet i forhold til andre kilder” (Westh, 2008b).

Mængden af eksterne referencer til troværdige kilder, som fx videnskabelige artikler publiceret i respekterede peer-reviewed tidsskrifter, kan endvidere styrke artiklens kvalitet. Men hvor frugtbare er disse referencer, og kan de sammenlignes med referencer i traditionelle videnskabelige tidsskrifter? Det nuværende antal af strukturerede eksterne referencer i Wikipedia er relativt lille sammenlignet med det totale antal af citationer, der findes i den videnskabelige litteratur. Imidlertid er brugen af wikipedias *cite journal* skabelon, siden den blev introduceret i februar 2005, med en jævn stigning vokset til en total på 30.368 citationer i april 2007. Således er tendensen, at antallet af de videnskabelige citationer er stigende, og dermed at forskere, der leder efter velorganiserede links til primære kilder, i stadig højere grad kan drage fordel af Wikipedia (Nielsen, 2007).

Som tidligere nævnt kan misinformationer i Wikipedia hurtigt sprede sig til andre kilder. En ekstern kilde bruger måske misinformationer fra Wikipedia uden at citere denne, og kilden bliver derefter brugt til at bekræfte misinformationerne i Wikipedia-artiklen i

fremtidige revisioner. Der kan derved opstå en falsk fornemmelse af autoritet (Wikipedia: Criticism of Wikipedia, 2008).

Præcision

Det største problem ved anonymitet og mangel på peer-review er usikkerheden omkring præcision. Selvom undersøgelserne i afsnittet om Wikipedias dækning af videnskaben viser, at præcisionen er forholdsvis høj, kan man ikke være sikker på hvilke informationer, der er korrekte, og hvilke der ikke er. Lange ustrukturerede artikler, som er præget af skjulte motiver og dagsordner, gør det svært at skelne fakta fra spekulationer og holdninger. Enhver kan tilføje sludder og tilfældig misinformation til artikler, og det kan tage uger eller måneder inden det bliver opdaget og rettet, og selv når det bliver rettet forbliver det i historien til forvirring for læseren. Men det er ikke kun et spørgsmål om, at fakta skal være i orden. Der bør også være en klar afvejning af proportionerne og væsentligheden i de ting, som man skriver om i forhold til, hvor meget man skriver om emnerne (Westh, 2008).

Redigeringer

Tilsætter man en encyklopædi øjne nok, er alle fejl svage. Brugen af flere øjne er en helt unik feature ved et brugerskabt medie, som drager fordel af, at mere trafik og flere brugere sætter deres aftryk ved at nærlæse og bidrage til indholdet. Denne strikse feedback loop mellem læsning og redigering sørger for en hurtig udvikling af den encyklopædiske viden (Lih, 2004, p 19).

Andrew Lih (2004) har forsøgt at udvikle en metode til at bedømme kvaliteten af Wikipedias artikler ud fra en udelukkende kvantitativ analyse ved hjælp af de metadata, der er tilgængelige for artiklerne. I undersøgelsen medtager han to faktorer, som et simpelt mål for artiklernes troværdighed. *Stringens* er en artikels samlede antal redigeringer. *Mangfoldighed* er antallet af unikke brugere, som har redigeret artiklen. I tråd med hele Wikipedias koncept mener han, at jo flere forskellige brugere, der har redigeret en artikel, jo bedre dækker den og jo mere troværdig er den.

Det synes en smule naivt at tage udgangspunkt i at enhver ændring er en forbedring af kvaliteten. Lih foreslår da også selv, at man senere kunne tage højde for, om der fx er tale om mindre ændringer eller om nogle af redigeringerne bare har været hærværk efterfulgt af

gendannelse. I forhold til de foregående problemstillinger kunne man indvende, at der nok er mange andre tilfælde, hvor redigeringer under alle omstændigheder ikke er en forbedring af kvaliteten, men derimod misforståelser, synspunkter, sludder og personlige agendaer.

Struktur og fuldstændighed

Brugere opretter ofte nye emner og tilføjer ufærdige stumper af information, i stedet for at finde information til emnet. Resultatet er, at Wikipedia indeholder en bunke af de såkaldte stubs – artikler, der består af en linje eller to. Eventuelt bliver de fundet og uddybet af wikipedianere, som ikke er eksperter på emnet, hvilket kan føre til forringet kvalitet.

Enhver kan slette store dele af en artikel eller hele artiklen, hvis de ønsker det. Dette fænomen kaldes 'blanking' og betragtes som vandalisme. I Wikipedia er dette problem løst ved, at enhver også kan gendanne artiklen ved et enkelt klik. I mellemtiden kan flere brugere dog have nået at se den mangelfulde artikel, og dette kan påvirke brugerens troværdighed til mediet, ligesom det kan forårsage, at brugere når at bygge en viden af urigtige oplysninger.

I samme åndedrag kan enhver indsætte store mængder tekst, der ødelægger strukturen i teksten og gør den ulæselig. Afsnittene hænger ikke sammen og der mangler konklusioner. Artiklerne bliver længere, hurtigere end de bliver bedre. Lange artikler, som er konstrueret ved et utal af redigeringer af en oprindeligt kort artikel, og hvor redigeringerne individuelt har givet mening, er ofte ustrukturerede, overdrevent omfattende og usammenhængende, når man læser dem i sin helhed (Wikipedia: Why Wikipedia is not so great, 2008).

Neutral Point Of View (NPOV)

Wikipedias politik siger, at alle artikler skal være skrevet ud fra NPOV-filosofien, hvilket vil sige, at de skal være objektive og neutrale. Men mange vil argumentere for, at dette reelt ikke kan lade sig gøre, da der aldrig er noget, der er fuldstændigt sandt for alle individer i alle sammenhænge. Det, at man i artiklens versionshistorik og diskussionsforum kan se alle de forrige rettelser og uoverensstemmelser i artiklen, er dog medvirkende til, at man har mulighed for at få indblik i de forskellige meninger og 'sandheder'.

Mange brugere går i forsvarsposition, når de bliver gjort opmærksomme på, at de muligvis har tilføjet et POV, i stedet for at de reflektivt gør et redeligt forsøg på at fjerne det subjektive synspunkt fra artiklen. Dette er et problem, såvel som det er et problem, at det kan være svært at forsvare en tekst, der virkelig *er* skrevet neutralt. Hvis en del af en artikel bliver opfattet som et POV, vil den højst sandsynligt blive fjernet af en anden bruger, som argumenterer med, at det er POV, og enten fjerner teksten helt eller erstatter det med en tekst, der siger det modsatte. Hvis forfatteren vælger at gendanne den oprindelige tekst, selv i en ændret form, vil han blive bedt om at tilføje yderligere kilder eller citationer – endda selvom siden næsten ikke har nogen i forvejen, eller hvis emnet befinder sig i et felt, hvor der kun eksisterer meget få kilder. Bliver han ved med at gendanne vil han til sidst blive blokeret (Wikipedia: Why Wikipedia is not so great, 2008). POV er derved en tvivlsom størrelse, hvor flertallet, en meget ivrig bruger eller en administrator bestemmer hvad sandheden er, og hvad der er neutralt.

Mindre besøgte artikler kan have det modsatte problem. De involverede brugere er enige, og etablerer en snæver konsensus i artiklen, som derved ikke repræsenterer alle synspunkter. Wikipedia søger derfor ikke sandheden, men konsensus, og resultatet domineres af de mest højtråbende og vedholdende brugere.

Et andet problem er, at brugere, der er dygtige skribenter, kan pakke deres synspunkter ind i en række af NPOV-udsagn, og derved få en POV-tekst til at fremstå neutral. Teksten kan derved blive svær at gennemskue for læsere, der ikke har forhåndskendskab til stoffet. Problemet med NPOV bekræftes idet, at mange artikler har en meddelelse i toppen, som påpeger, at der er blevet stillet spørgsmålstejn ved artiklens neutralitet eller at det overvejes, om artiklen skal slettes.

Det kan argumenteres, at ingen kilde kan være fuldstændig neutral – så om Wikipedia-artiklerne indeholder POV eller ej, gør næppe Wikipedia til en dårligere informationskilde end andre kilder.

Bemærkninger i bokse

I mange artikler er der tilføjet bemærkninger, som kan give et fingerpeg om, hvordan man skal forholde sig til indholdet og om artiklens fuldstændighed. Det kunne fx være en indikation af, at kilden er kopieret fra en anden kilde. Andre typiske bemærkninger er:

Stub

Denne [naturvidenskabsartikel](#) er kun [påbegyndt](#). Hvis du ved mere om emnet, kan du [hjælpe](#) Wikipedia ved at [udvide den](#).

Eksempler:

http://da.wikipedia.org/wiki/Kategori:P%C3%A5begyndte_naturvidenskabsartikler

Denne artikels [neutralitet](#) er omstridt

Begrundelsen kan findes på [diskussionssiden](#) eller i artikelhistorikken.

Eksempler: <http://da.wikipedia.org/wiki/Kategori:POV>

Eftersyn

Denne artikel bør gennemlæses af en person med fagkendskab for at sikre den faglige korrekthed.

Eksempler: http://da.wikipedia.org/wiki/Kategori:Beh%C3%B8ver_eftersyn

Spekulativ artikel

Bemærk at denne artikel er præget af spekulationer og bør omskrives så fakta er understøttet af verificerbare kilder.

Eksempler: http://da.wikipedia.org/wiki/%C3%98lby_Lyng

Irrelevant tekst

Bemærk at afsnit i denne artikel kan være yderst interessante, men er irrelevante for artiklen. De irrelevante afsnit bør flyttes til en relevant artikel, oprettes som en selvstændig artikel eller artiklen bør omdøbes, for at teksten bliver relevant.

Eksempler: http://da.wikipedia.org/wiki/Kategori:Artikler_med_irrelevant_tekst

Denne side er foreslået slettet

-da artiklens emne er vurderet for snævert til at have [encyklopædisk relevans](#).
Se evt. denne sides [diskussionsside](#).

Eksempler: <http://da.wikipedia.org/wiki/Kategori:Notabilitet>

Denne side er foreslået slettet eller omskrevet

- da den snarere er at betragte som en reklame end som encyklopædisk indhold. Se nærmere begrundelse på [diskussionssiden](#) eller i artikelhistorikken.

Eksempler:

http://da.wikipedia.org/wiki/Kategori:Sider_der_b%C3%B8r_slettes_da_de_ligner_reklam_e

Denne side er foreslået slettet

Da den ser ud til at være skrevet af en person der er for tæt på til at kunne være [neutral](#) i sin vurdering af artiklens relevans og/eller indhold. Man bør generelt [ikke skrive artikler om sig selv](#). Evt. begrundelse kan findes på [diskussionssiden](#) eller på [sider der bør slettes](#).

Eksempler: http://da.wikipedia.org/wiki/Kategori:Selvbiografier_der_b%C3%B8r_slettes

Denne side virker ikke som en encyklopædisk artikel

En bruger mener at denne artikel ikke er bygget op som en encyklopædisk artikel. Du kan hjælpe ved at omskrive til konkrete redegørelser af fakta. Se også: [Hvad Wikipedia ikke er](#). Det kan også komme på tale med en sletning af artiklen.

Eksempler: http://da.wikipedia.org/wiki/Kategori:Uencyklop%C3%A6diske_artikler

Der mangler [kildehenvisninger](#) i denne artikel

Du kan hjælpe ved at angive kilder til de påstande som fremføres i artiklen.

Eksempler: http://da.wikipedia.org/wiki/Kategori:Kilder_mangler

Denne artikel stammer hovedsagelig fra [Salmonsens Konversationsleksikon](#) 2. udgave (1915–1930). Du kan hjælpe Wikipedia ved at ajourføre sproget og indholdet af denne artikel.

Eksempler: <http://da.wikipedia.org/wiki/Kategori:Salmonsens>

- Denne artikel er baseret på en oversættelse af en artikel fra [engelsk Wikipedia](#)

Fx Slaget ved Kostalden (Kammerat Napoleon):

http://da.wikipedia.org/wiki/Slaget_ved_Kostalden_%28Kammerat_Napoleon%29

Evalueringskriterier til anvendelse i Wikipedia

I dette afsnit opstilles en liste af kriterier, der kan anvendes som udgangspunkt ved vurdering af en Wikipedia-artikel og til udvikle sin kritiske sans. Kriterierne er opstillet efter Vedders (2001) princip om de primære og sekundære epistemiske kriterier, der har at gøre med henholdsvis artiklens pålidelighed og ophavets troværdighed.

Ifølge Vedder kan de primære kriterier opdeles i fire hovedpunkter:

- *Indre kvalitet*, der siger noget om informationens iboende konsistens.
- *Kontekstuel kvalitet*, der siger noget om informationens fuldstændighed og repræsentation i forhold til den viden, der eksisterer om emnet.
- *Vedligeholdelse og præsentation*, der har at gøre med fortolkning og tilgængelighed.
- *Relativ kvalitet*, som er fx anvendelighed for brugeren og forholdet til sammenlignelige informationer qua de tre første punkter.

I nedenstående liste er kriterierne uddybet med underpunkter i en form, der er relevant for Wikipedia-artikler. Med hensyn til præsentation, er tilgængelighed ikke relevant i denne sammenhæng, da alle artikler er tilgængelige for alle. Det er derimod den store variation i struktur og læsbarhed. Jeg har desuden tilføjet punktet *Klassifikation*, som ligeledes er et primært kriterium. Betydningen af de sekundære kriterier blev diskuteret på side 23. Vedder opstiller ikke selv nogen konkrete sekundære kriterier, så disse er udledt af rapportens diskussioner om troværdighed og interessekonflikter hos en blandet skare af anonyme ophav.

Ud fra det hermeneutiske syn, der handler om betydningen af læserens forforståelse for emnet, og ud fra det faktum at mange af emnerne kan være holdningsprægede, har det været hensigtsmæssigt at indføre en tredje dimension til at håndtere stillingtagen til læserens forudsætninger – jeg har kaldt disse kriterier for de tertiære epistemiske kriterier. Selvom de tertiære kriterier er listet sidst, bør de vurderes løbende i processen, hvor man forholder sig til artiklens indhold, og samtidig bør forholde sig til sit eget udgangspunkt.

Ved udarbejdelsen af listen er der desuden fundet inspiration i Birger Hjørlands (1995) typologi af kvalitetskriterier for videnskabelig litteratur og Annette Skovs (2007) evalueringskriterier til vurdering af websider.

Oversigt over evalueringskriterier

Primære epistemiske kriterier

Klassifikation

- Indholdstype

Indre kvalitet

- Aktualitet
- Præcision og konsistens
- Referencer
- Præmisser
- Korrekte informationer

Kontekstuel kvalitet

- Dækning
- Verificering af informationer i andre kilder

Præsentation

- Skriftlig kvalitet og læsbarhed
- Fremstillingsform og struktur

Relativ kvalitet

- Relevans

Sekundære epistemiske kriterier

Autoritet

- Forfattere

Troværdighed

- Målgruppe og hensigt
- Opdateringer og popularitet
- Tendens og repræsentativitet
- Neutralitet
- Erkendelsesværdi

Tertiære epistemiske kriterier

Tilgang

- Forudsætninger
- Forforståelse

Primære epistemiske kriterier

- Artikkens pålidelighed

Klassifikation

Indholdstype

Først afgøres det hvilken type indhold, der er tale om. Det overvejes samtidig hvilke potentielle interessekonflikter, der kan udledes af denne indholdstype (jf. side 8-13).

Indre kvalitet

Aktualitet

Man må være opmærksom på om teksten præsenterer en nutidig sammenhæng, eller om oplysningerne er forældet. Hvor gammel er artiklen? Hvornår er den sidst opdateret? Ved at åbne versionshistorikken og få vist henholdsvis de ældste og nyeste bidrag, kan man få disse oplysninger.

I kan desuden være bemærkninger, der angiver, om teksten er kopieret fra et ældre (eller bare et andet) værk.

Præcision og konsistens

Præcision vil sige, at artiklen skal udtrykke fakta klart og tydeligt. Er teksten skrevet med præcise og klare formuleringer?

Klare begreber er en forudsætning for klar tænkning. Er begreberne entydige? Forekommer der misforståelser af begreber? Indføres nye begreber uden det er nødvendigt? Eller omvendt: mangler centrale begreber i forhold til artiklens behandling af emnet? (Hjørland, 2005, p 182).

Præmisser

For videnskabelige tekster er det vigtigt, at præmisserne er eksplicite for de anvendte teorier og antagelser, og for de konklusioner og generaliseringer, der er draget. Ellers kan læseren ikke forholde sig til, hvorvidt han er enig i præmisserne og derved konklusionerne (Hjørland, 2005, p 181).

Referencer

Indikator for artiklens kvalitet.

En artikel, der reflekterer informationer fra et stort antal informationskilder af høj kvalitet, er ofte en pålidelig indikator for den eksisterende viden om et emne. En artikel med få eller ingen kilder, eller kilder af lav kvalitet (lokalaviser, blogs, amatør-hjemmesider, døde links etc.), kan derimod ikke antages at være pålidelig. Den eneste måde at sikre sig, at artiklen reflekterer informationer fra kilder af høj kvalitet korrekt, er ved at læse og forstå de citerede kilder, og eventuelt andre. I mange tilfælde vil en Wikipedia-artikel være en

glimrende oversigt over et givent emne, og gøre det nemmere at forstå de citerede kilder (Wikipedia: Researching with Wikipedia, 2008).

Korrekte informationer

Er informationerne i overensstemmelse med læserens egen viden og viden fra andre kilder?

Som Olden-Jørgensen anfører: "... det falder de fleste naturligt at søge efter materiale, der underbygger éns opfattelse, snarere end det modsatte" (Olden-Jørgensen, 1998, p 22). På samme måde vil man naturligt komme til at anse artikler, der understøtter ens egne forforståelser og holdninger, som korrekte, hvorimod man vil anlægge et mere kritisk syn på de artikler, der går imod ens egen opfattelse. Med henblik på at vurdere om artiklen indeholder korrekt information, vil det derfor være nødvendigt at "læse sig ind i stoffet", før man kan stille de gode, præcise og operationelle spørgsmål. Man må altså verificere stoffet ved at sammenligne med andre kilder, der handler om samme emne. Det er ligeledes vigtigt at forholde sig til de tertiære kriterier og overveje, hvor man selv står.

Kontekstuel kvalitet

Dækning

I hvor høj grad dækker artiklen det pågældende emne? Er artiklen lang nok til at få de væsentligste hovedpointer med? – og er disse hovedpointer inkluderet? Virker artiklens længde rimelig i forhold til emnets omfang? Dvs. i forhold til den omtale emnet har i andre kilder.

Verificering af informationerne i andre kilder

Relevant hvis brugen af oplysningerne kræver, at disse er præcise og korrekte, samt hvis der er brug for kilder, som kan citeres.

Der forekommer ofte fejlfortolkninger og fejlagtig citering af eksterne kilder, samt manglende citeringer af benyttet litteratur. Undersøg derfor altid referencerne og brug derudover flere uafhængige kilder til at verificere. Findes der referencer til eksterne kilder, så læs referencerne og tjek om de rent faktisk siger, hvad der hævdes i artiklen. Artiklen kan ikke anses som troværdig, hvis der ikke er angivet kilder til oplysningerne, eller disse kan verificeres i en anden autoritativ kilde. Vær endvidere opmærksom på, om de eksterne

kilder kan have deres informationer fra Wikipedia. Altså problematikken med de selvforstærkende misinformationer.

Præsentation

Skriftlig kvalitet og læsbarhed

Det mest elementære krav til en artikel må være, at teksten er læselig og forståelig. Herunder må skrivestil, stavning, grammatik, sproglig formulering vurderes. Den sproglige formulering kan have en tvetydig udtryksform, indeholde talesprog, være usammenhængende, have for lange sætningskonstruktioner, have for mange interne fagtermer etc.

Fremstilling og struktur

Den anden ting, der påvirker læsbarheden er tekstens struktur. Er strukturen klar og logisk ordnet? Er der sammenhæng mellem afsnittene? En dårligt struktureret artikel er forvirrende, hvilket gør det svært at tjekke fakta, men let at misforstå dem.

Relativ kvalitet

Relevans

Relevans handler om anvendelighed og må derfor måles i forhold til de formål artiklen kan dække. Formål kan både måles i forhold til artiklens potentielle funktioner og relative relevans i forhold til andre dokumenter om samme emne – hvad kan det bruges til? Og i forhold til læserens informationsbehov – hvad skal det bruges til?

Da det drejer sig om en encyklopædi bør artiklens formål være, at give et overblik over emnet, dvs. at det skal være en oversigtsartikel. Der kan dog forekomme skjulte dagsordner, som promovning af et produkt eller en holdning. Dette må anses som misbrug af encyklopædien og en forringelse af artiklens kvalitet – med mindre læserens formål er at afdække holdninger, men han må i så fald være bevidst om artiklens subjektivitet.

Formålet er vigtigt, da informationer kan være misvisende, når de anvendes i en anden kontekst end den tiltænkte. Ud fra det funktionelle kildesyn, må man stille sig selv spørgsmålet: Hvad vil jeg gerne have svar på, og i hvilken kontekst ønsker jeg at anvende svaret? Hvilke dele af denne tekst, kan anvendes til mit formål, uden at jeg tillægger teksten mere, end den prøver at sige?

I mere teori-tunge artikler, må det i øvrigt vurderes, om der synes at forekomme en fejlvurdering af de valgte teories relevans i forhold til emnet?

Sekundære epistemiske kriterier

- Ophavets troværdighed

Autoritet

Forfattere

Her skal der igen tages fat i versionshistorikken. Hvor mange har rettet i artiklen? Er det få eller mange personer, der dominerer udviklingen af artiklen? Hvor mange af forfatterens bidrag er blevet fjernet?

Wikipedia bygger på princippet om "Wisdom of the crowd". Det vil sige at jo flere, der har redigeret artiklen, jo større chance er der for, at informationerne er objektive og troværdige – og jo færre, jo mere skal man være på vagt for, om artiklen er neutral og repræsenterer alle synspunkter. Da de fleste artikler er anonyme vil ophavet sjældent kunne identificeres, men der er tilfælde, hvor det er muligt, specielt når det drejer sig om højt specialiserede emner, der kan være skrevet af personer med ekspertise inden for området. Eller hvis det handler om politiske emner og personer eller institutioner, der ofte redigeres af de involverede personer.

Er forfatterne nogle af de mange dedikerede brugere, som ikke har ekspertise inden for området, vil man eventuelt kunne se, hvad brugernes ekspertise er (om de har nogen), ved at klikke på brugernavnene og derved komme til brugernes personlige sider.

Troværdighed

Målgruppe og hensigt

Vurder artiklens målgruppe ud fra dens indholdstype og informationer. Overvej derefter hvilke hensigter, der kan ligge til grund for prioriteringer i artiklen. Det kan være fakta, udbredelse af en bestemt holdning, partsindlæg, reklame etc.

Opdateringer og popularitet

I artiklens versionshistorik kan man se, hvor mange gange siden er redigeret. Jo flere redigeringer, jo højere kvalitet.

Man kan desuden se, hvornår den sidst er blevet opdateret og hvor mange væsentlige ændringer, der foretaget siden artiklens oprettelse. Mange redigeringer kan være et tegn på højere kvalitet, hvis rettelserne er præget af et kontinuerligt fremskridt. Men det kan også være et tegn på uenigheder eller direkte vandalisme. Se kommentarerne i historikken igennem og vurder om listen består af et stort antal gendannelser. Vær i dette tilfælde opmærksom på, om der er tale om uenighed (og hvilke uenigheder) eller vandalisme. Man kan på denne måde danne sig et indtryk af, om artiklen har en 'sund' og troværdig udvikling.

Tendens og repræsentativitet

Tendensen afdækker artiklens begrænsninger. Til hvis fordel tjener artiklen og hvilken personlig, politisk eller eksistentiel dagsorden skjuler sig i teksten? Det overvejes desuden hvilke uskrevne antagelser, der ligger til grund for forfatterens vurdering, vægtning og forklaring af givne fænomener og hvilke op- og nedprioritering, der er foretaget af informationerne.

En metode til at bestemme tendens kan være sammenligning med andre kilder om samme emne, andre kilder af samme type eller andre kilder af samme forfatter (Wikipedia-bruger). En tendens er et mønster, og mønstre opdages gennem kontrast og gentagelse. Er forfatteren imod en tendens, vil han fx ofte skildre den som uholdbar (Olden-Jørgensen, 1998, p 55).

Er alle opfattelser og modsatrettede meninger om et givent emnet medtaget på lige fod, eller er visse vigtige synspunkter nedtonet eller udeladt? Med andre ord: Er kilden repræsentativ, eller dækker den kun en snæver holdning?

Neutralitet

Viser artiklens versionshistorie tegn på uenighed om indholdet hos de involverede brugere? Uenighed kan i bedste fald føre til neutralitet, da brugerne er nødt til at finde en

'fælles' løsning, der indeholder alle synspunkter. Bagsiden af dette er, at flertallet (eller de brugere, der har mest tid) ikke nødvendigvis har ret.

Indeholder artiklen i øvrigt bemærkninger om tvivlsom neutralitet? I så fald bør man være opmærksom på synspunkter i teksten. Læseren må desuden være opmærksom på neutralitet ud fra eget forhåndskendskab til emnet.

Erkendelsesværdi

Det er vigtigt, at bruge sin kritiske sans til ikke at slører modsætninger og disharmonier, men tværtimod drager dem frem, og om nødvendigt træffe et begrundet valg (Olden-Jørgensen, 1998, p 33). Det må vurderes om artiklen indeholder:

Adskillelse af fakta og holdninger?

Uenigheder og/eller disharmonier i argumentationen?

En subjektivt farvet fremstilling?

Overdreven opmærksomhed til kontroversielle teorier?

Og i tilfælde af et tværfagligt emne, om det så er belyst tværfagligt med tværfaglige kilder eller kun ud fra en enkelt fagdisciplins synsvinkel? (Hjørland, 2005, p 180)

Tertiære epistemiske kriterier

- Læserens forudsætninger

Tilgang

Forudsætninger

Hvilke forudsætninger har man som læser for at forstå tekstens sprogbrug og (akademiske) forståelseshorisont? Er man inde i emnets fagtermer?

Forforståelse

Hvad er læserens eget forhåndskendskab til emnet og det felt eller den branche emnet tilhører? Det kan være vigtigt at gøre sig klart hvilken forforståelse og synsvinkel, man selv tilføjer teksten. Det gælder om at overveje sine egne blinde vinkler, og de ting, man selv tager for givet. Hvorfor er man enig eller uenig?

Case: Kildekritisk analyse af Wikipedia-artiklen ”Informationssøgning”

Inden der tages hul på casen, skal det slås fast, at artiklerne i Wikipedia er stærk varierende i kvalitet, omfang og type, og at alle kriterier, derfor ikke vil kunne udledes af alle artikler. Ligeledes vil læserens forudsætninger og deres kendskab til forskellige emner være varierende – og af stor betydning for læserens mulighed for at gennemskue fx bias i artiklerne. Casen vil derfor kun tjene som et eksempel og ikke en generaliserende, endegyldig opskrift på, hvordan samtlige artikler kan vurderes.

Da opslaget om informationssøgning i maj 2008 har været underlagt en væsentlig omskrivning siden forrige redigering i maj 2007, er det oplagt at diskutere troværdigheden i de to versioner i forhold til hinanden.

Versionen fra d. 5. maj. 2007:

<http://da.wikipedia.org/w/index.php?title=Informationss%C3%B8gning&oldid=1336191>

Opdateret version fra d. 21. maj. 2008:

<http://da.wikipedia.org/w/index.php?title=Informationss%C3%B8gning&direction=next&oldid=2142979>

Tilgang

Læseren (jeg) har en akademisk viden på bachelorniveau om emnet informationssøgning, og har derfor et vist forhåndskendskab til fagtermerne.

Klassifikation

Artiklen kan klassificeres som populærvidenskabelig, og hører til i det biblioteks- og informationsvidenskabelige felt. Potentielle interessekonflikter vil dermed ligge i forskellige forståelser af informationsfaglige begreber.

Indre kvalitet

Artiklen er senest redigeret den 20. maj 2008, og fremstår aktuel og fagligt relevant.

Versionen fra 2007 virker snæver og begrænset, og får ikke emnet til at fremstå akademisk. Den stiller ikke et fagligt begrebsapparat til rådighed, ligesom den ikke definerer informationssøgning som det forskningsfelt, det er. I stedet gives eksempler på informationstyper og nogle få specifikke informationskilder.

I versionen fra 2008 er der indført et fagligt begrebsapparat, og i teksten forklares relevante begreber, samt praksis- og forskningsområder tilknyttet emnet. I stedet for at liste forskellige typer af 'informationer', diskuteres nu forskellige typer af 'informationssøgninger'.

I versionen fra 2007 er referencerne mangelfulde. Der gives referencer til nogle få encyklopædiske hovedværker, samt søgemaskinen Google – men ingen generelle metakilder, hvor man kan søge efter yderligere informationskilder. Der er heller ingen henvisninger til faglig litteratur om selve emnet 'informationssøgning', som jo er det opslaget handler om. Det er fint, at nogle af hovedværkerne nævnes, da det kan være et godt udgangspunkt for begyndere – men det er ikke tilstrækkeligt, og det er ikke en encyklopædisk tilgang. De manglende litteraturhenvisninger (og dermed også brugen af faglig litteratur til at underbygge argumenterne) gør at informationerne ikke kan verificeres, og dermed ikke kan betragtes som pålidelige.

I versionen fra 2008 er tilføjet relevant faglitteratur, samt relevante links til generelle informationsportaler og steder, hvor man kan finde hjælp til informationssøgningen. Derfor kan denne version langt bedre verificeres og har en højere grad af pålidelighed.

På trods af, at der er tale om en populærvidenskabelig artikel er det ikke relevant at tale om præmisser i versionen fra 2007, som i den grad mangler faglighed og derfor heller ikke savner nogle præmisser at bygge de ikke-eksisterende teorier og begreber på.

Dette er derimod relevant i versionen fra 2008, hvor det diskuteres, hvorvidt en skelnen mellem informationssøgning og litteratursøgning er relevant. Komplikationerne med

begreberne er gjort eksplicitte, og det er dermed muligt at tage stilling til dem. I versionen fra 2007 konstateres det blot, at det ikke er det samme, uden nogen form for redegørelse.

Kontekstuel kvalitet

For begge versioner, gælder det, at længden virker rimelig i forhold til emnets omfang. Problemet med versionen fra 2007 er, at de væsentligste faglige hovedpunkter ikke er medtaget på trods af længden.

I versionen fra 2008 diskuteres de væsentligste begreber og problematikker inden for emnet, ligesom områdets praksisfelter og forskningsfelter opridses.

Versionen fra 2007 har to links under eksterne henvisninger og ingen litteraturhenvisninger. Den ene webside eksisterer ikke længere. Det andet link er til 'Net Timen' og er brugbart, hvis man vil øve sig i at søge informationer via nettet, men kan ikke benyttes til verificering.

Versionen fra 2008 har seks litteraturhenvisninger til fagligt relevante dokumenter, hvoraf tre er tilgængelige online, samt tre links, der kan fungere som indgange til informationsøgning. Det giver mulighed for at verificere og supplere artiklens informationer – dog savnes konkrete henvisninger i selve teksten, så man præcist kan se i hvilke af referencerne tekstens oplysninger kan verificeres.

Præsentation

Begge versioner er velformuleret og uden stavfejl. Versionen fra 2008 gør i modsætning til versionen fra 2007 brug af fagtermer, men disse holdes på et niveau, som er forståeligt og relevant for den almindelige bruger.

Strukturen er overskuelig i begge versioner. Dog virker overskrifterne i versionen fra 2007 en smule ulogisk og ugennemtænkt.

Relativ kvalitet

I en akademisk henseende er versionen fra 2007 ikke relevant, da den snarere beskriver, hvordan man kan gribe informationssøgning an i dagligdagen, end den giver akademisk tilgang til emnet. Beskrivelsen af Internettets oprindelse virker direkte irrelevant.

Kildekritik kan være en vigtig del af informationssøgningsprocessen, men giver ikke mening i den snævre sammenhæng, den er nævnt i forbindelse med Internettet. Versionen fra 2008 giver derimod et fagligt overblik over emnet og referencer til videre udforskning.

I en ikke-akademisk henseende, hvor en almindelig bruger har behov for råd til, hvordan man kan gribe informationssøgningen an, kan versionen fra 2007 godt bruges som udgangspunkt, men igen giver den blot nogle få specifikke (og utilstrækkelige) bud på websider og værker, der kan anvendes. Versionen fra 2008 giver et generelt overblik over mulighederne og referencer til et langt bredere udvalg af informationskilder, og virker derfor mere relevant uanset om læseren skal have dækket et akademisk eller praktisk behov.

Autoritet

Forfattere

I versionen fra 2007 tyder det manglende begrebsapparat på, at artiklen ikke er skrevet af personer med faglige kompetencer inden for faget. Dette ses også, idet artiklen ikke indeholder nogen teoretiske diskussioner, men blot lister nogle få specifikke informationstyper og -kilder.

I versionen fra 2008 indføres et akademisk begrebsapparat, og selvom den pågældende bruger er anonym, vil artiklen ikke kunne være skrevet af en person uden indgående kendskab til emnet – med mindre indholdet kan være skrevet af fra en ikke-angivet kilde.

Troværdighed

Ingen af versionerne er præget af skjulte dagsordner, men er forsøg på at afdække fakta om emnet.

Målgruppen for versionen fra 2007 er læsere, der mangler viden om, hvordan man kommer i gang med at søge informationer.

Målgruppen for versionen fra 2008 er læsere, der søger en akademisk forklaring af begrebet informationssøgning og et overblik over tilstødende begreber, samt forskning inden for emnet og kilder til informationssøgning på et højere niveau.

Artiklen hører ikke til de populære emner. Den er oprettet i april 2005 og har indtil maj 2008 haft ni redigeringer, hvilket må ses som et lille antal. Kigger man nærmere på de ni rettelser består de hovedsagligt af smårettelser af enkeltord og links, og kvaliteten i versionen fra 2007 er da også relativt lav. Derudover har den på intet tidspunkt været genstand for gendannelser, og der er heller ikke andre tegn på uenigheder eller vandalisme. Artiklen må hermed vurderes til kun at have haft en kvalitetsfremmende udvikling. I maj 2008 har to anonyme brugere foretaget en kraftig omskrivning af artiklen – muligvis den samme bruger fra to forskellige IP-adresser, hvilket har medført en voldsom stigning i antallet af redigeringer.

I versionen fra 2007 skelnes mellem informationssøgning og litteratursøgning. Denne skelnen er der ikke konsensus om i de informationsvidenskabelige kredse. Der er dermed fremmet et bestemt syn, selvom dette sandsynligvis ikke har været hensigten, men pga. manglende akademisk kendskab til uenigheden om begrebsdefinitionerne. I versionen fra 2008 beskrives komplikationerne mellem begreberne objektivt inden stillingtagen, og artiklen må derfor vurderes som forholdsvis neutral. Det må dog tages med i vurderingen, at der rent faktisk tages stilling, og et synspunkt, modsatrettet synspunktet i den forrige version, dermed fremhæves og argumenteres for, hvorimod det andet synspunkt lades i stikken. Er denne diskussion essentiel for læseren, bør den derfor også studeres i andre kilder.

Linket til 'Net Timen' i versionen fra 2007 er tilføjet af en bruger, som selv kalder sig Nettimen, og kan umiddelbart virke som et forsøg på selvpromovering af webstedet.

Da der ikke er tale om et særligt kontroversielt eller holdningspræget emne, er det i forbindelse med erkendelsesinteressen mest interessant om fakta og holdninger er adskilt og om der er disharmonier i argumentationen. Da ovenstående uenighed om begreberne informationssøgning vs. litteratursøgning er det eneste i teksten, der udtrykker en holdning, vil jeg sige, at begge tekster (ud fra hver deres præmisser) adskiller holdning fra fakta, og at der ikke er nogen disharmonier i diskussionen.

Konklusion

Der er ingen tvivl om, at Wikipedia dækker bredt, men at dækningen af forskellige emneområder er meget differentieret og i høj grad afhænger af brugerens interesser og af sprogområdet. Om det er en troværdig informationskilde kommer an på, hvordan man vælger at bruge den. Fx kan Wikipedia være et fremragende bibliografisk instrument til at få hul på et problem eller et emne. Det vigtigt at undersøge de eksterne referencer, som ud over at verificere oplysningerne kan indeholde nye oplysninger, som kan hjælpe én videre i søgeprocessen. Man kan ikke umiddelbart citere Wikipedia for faktuelle informationer, da det hverken er en primærkilde eller en autoritativ kilde, og man aldrig kan vide, hvilke kompetencer og motiver forfatterne har for at skrive om emnet.

Selvom Wikipedias politikker stræber efter at artiklerne skal være neutrale, er det i mange artikler langt fra tilfældet. Emner, såsom historie, religion, politik og kommercielle sider skal vurderes med ekstra skepsis. Har man således at gøre med et holdningspræget emne, kan Wikipedia bruges til at danne et overblik over nogle af de synspunkter, der dominerer. Man må her være opmærksom på, hvem der mener hvad og hvorfor, samt holde sig for øje, at artiklen muligvis ikke er fuldt ud repræsentativ i forhold den eksisterende viden om og holdninger til emnet.

Ofte vil man kunne se på sproget, om det er amatører eller professionelle, der dominerer artiklen, men uanset hvad må man verificere informationerne et andet sted, da en uvidende wikipedianer sagtens kan have fordrejet pointerne under en velment oprydning i teksten. Det ville styrke Wikipedias troværdighed, hvis Wikipedia-eliten nøjedes med at bekæmpe vandalisme og holdt op med at bekæmpe professionalisme – dvs. stopper deres aggressive adfærd over nye og professionelle bidragsydere.

Rapporten har søgt at opstille en række metodiske kriterier, der kan anvendes til at vurdere Wikipedia-artiklers troværdighed og pålidelighed. På grund af heterogeniteten i artiklerne vil ikke alle kriterier være lige relevante i alle tilfælde, men listen vil være et godt udgangspunkt som et redskab til at sætte de overvejelser i gang, man bør gøre sig, hvis man baserer sin viden på en Wikipedia-artikel.

Litteratur

Chen, Lysa (2007). Several colleges push to ban Wikipedia as resource. Duke Chronicle.

Lokaliseret d. 03-05-2008 på:

<http://media.www.dukechronicle.com/media/storage/paper884/news/2007/03/28/News/Several.Colleges.Push.To.Ban.Wikipedia.As.Resource-2809247.shtml>.

Chesney, Thomas (2006). An empirical examination of Wikipedia's credibility. *First*

Monday, 11(11). Lokaliseret d. 03-05-2008 på:

http://firstmonday.org/issues/issue11_11/chesney/index.html.

Denning, Peter; Horning, Jim; Parnas, David; Weinstein, Lauren (2005). Wikipedia risks.

Communications of the ACM, volume 48, number 12 (December), p. 152. Lokaliseret d.

07-05-2008 på:

<http://portal.acm.org/citation.cfm?id=1101804&coll=GUIDE&dl=GUIDE&ret=1>.

Encyclopaedia Britannica (2006). Fatally Flawed: refuting the recent study on

encyclopedic accuracy by the journal Nature. 24. marts 2006. Lokaliseret d. 15-04-2008

på: http://corporate.britannica.com/britannica_nature_response.pdf.

Erslev, Kristian (1926). Historisk Teknik. Den Historiske Undersøgelse Fremstillet i Sine

Grundlinier. Anden udgave, Tiende oplag. (1 udgave udkom 1911). Genoptrykt i 1987.

Giles, Jim (2005). Special Report: Internet encyclopaedias go head to head. *Nature*,

December 15, 2005, volume 438, number 7070, pp. 900–901. Lokaliseret d. 02-04-2008

på: <http://www.nature.com/nature/journal/v438/n7070/full/438900a.html>.

Supplementary information:

<http://www.nature.com/nature/journal/v438/n7070/extref/438900a-s1.doc>.

Guinnee, Eli (2007). A new context for knowledge creation. *Library Student Journal*,

February 2007. Lokaliseret d. 03-05-2008 på:

<http://www.librarystudentjournal.org/index.php/ljsj/article/viewArticle/18/44>.

Halavais, Alexander & Lackaff, Derek (2008). An Analysis of Topical Coverage of Wikipedia. *Journal of Computer-. Mediated Communication*, 13(2), pp. 429-440.

Lokaliseret d. 15-05-2008 på: <http://www.blackwell-synergy.com/doi/pdf/10.1111/j.1083-6101.2008.00403.x>.

Hjørland, Birger (1995). Kvalitetsvurderende institutioner og -processer.

Kapitel 7 i: Faglitteratur: Kvalitet, vurdering og selektion. Grundbog i materialevalg.

Borås: Publiceringsforeningen Valfrid. Pp 221-279.

Kelton, Kari; Fleischmann, Kenneth R. & Wallace, William A. (2007). Trust in Digital Information. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59(3), 363-374. Lokaliseret d. 04-05-2008 på:

<http://portal.acm.org/citation.cfm?id=1343287&jmp=cit&coll=GUIDE&dl>.

Lih, Andrew (2004). Wikipedia as Participatory Journalism: Reliable Sources?

Metrics for evaluating collaborative media as a news resource. Paper for the 5th International Symposium on Online Journalism (April 16-17, 2004)

University of Texas at Austin. Lokaliseret d. 18-04-2008 på:

<http://jmsc.hku.hk/faculty/alih/publications/utaustin-2004-wikipedia-rc2.pdf>.

Nature (2006). Encyclopaedia Britannica and Nature: a response [Editorial]. *Nature*, volume 440, number 7084, p. 582. Lokaliseret d. 15-04-2008 på:

http://www.nature.com/press_releases/Britannica_response.pdf.

Nielsen, Finn Årup (2007). Scientific citations in Wikipedia. *First Monday* 12 (8), august 2007. Lokaliseret d. 15-04-2008 på:

http://www.firstmonday.org/issues/issue12_8/nielsen/index.html.

Olden-Jørgensen, Sebastian (1998). *Til Kilderne: Introduktion til Historisk Kildekritik*.

København: Gads Forlag.

Skov, Annette (2007, 16. november). Kvalitetsvurdering af web-sider. Lokaliseret d. 22-

03-2008 på: <http://vip.db.dk/tutorials/Kvalitet/default.htm>.

Stern (2007). Wikipedia schlägt Brockhaus, 5. december 2007. Lokaliseret d. 27-05-2008 på: <http://www.stern.de/computer-technik/internet/:stern-Test-Wikipedia-Brockhaus/604423.html>.

Thagard, Paul (1997). Internet epistemology: Contributions of new information technologies to scientific research. Unpublished manuscript, University of Waterloo. Later version in *How Scientists Explain Disease*, Princeton University Press, 1999. Still later version in *Designing for Science*, Erlbaum, 2000. Lokaliseret d. 18-04-2008 på: <http://cogsci.uwaterloo.ca/Articles/Pages/Epistemology.html>.

The Economist (2008). The battle for Wikipedia's soul. *The Economist*, 6. marts 2008 (News Report). Lokaliseret d. 18-04-2008 på: http://www.economist.com/printedition/displaystory.cfm?STORY_ID=10789354.

Vedder, Anton (2001). Misinformation Through the Internet: Epistemology and Ethics. In: Anton Vedder (ed.), *Ethics and the Internet*. Antwerpen, Groningen, Oxford: Intersentia, p. 125-132. Lokaliseret den 24-03-2008 på: <http://rechten.uvt.nl/vedder/archive/Docs/wrdreli.pdf>.

Westh, Asger (2008a). Wikipedia: Den elektroniske slagmark. *Erhverv På Nettet*, 19-01-2008. Lokaliseret d. 15-04-2008 på: <http://epn.dk/teknologi/internet/article1236948.ece>.

Westh, Asger (2008b). Verden ifølge Wikipedia. *Erhverv På Nettet*, 19-01-2008. Lokaliseret d. 15-04-2008 på: <http://epn.dk/teknologi/internet/article1236931.ece>.

Wikipedia. Den frie encyklopædi: Administratorer. Lokaliseret d. 04-04-2008 på: <http://da.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Administratorer>.

Wikipedia. Den frie encyklopædi: Forside. Lokaliseret d. 15-04-2008 på: <http://da.wikipedia.org/wiki/Forside>.

Wikipedia. Den frie encyklopædi: Hvad Wikipedia ikke er. Lokaliseret d. 21-04-2008 på: http://da.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Hvad_Wikipedia_ikke_er.

Wikipedia. Den frie encyklopædi: Kildekritik. Lokaliseret d. 20-03-2008 på:

<http://da.wikipedia.org/wiki/Kildekritik>.

Wikipedia. Den frie encyklopædi: Salmonsens Konversationsleksikon. Lokaliseret d. 26-

04-2008 på: http://da.wikipedia.org/wiki/Salmonsens_konversationsleksikon.

Wikipedia. The free encyclopedia: Criticism of Wikipedia. Lokaliseret d. 12-03-2008 på:

http://en.wikipedia.org/wiki/Criticism_of_Wikipedia.

Wikipedia. The free encyclopedia: Reliability of Wikipedia. Lokaliseret d. 22-04-2008 på:

http://en.wikipedia.org/wiki/Reliability_of_Wikipedia.

Wikipedia. The free encyclopedia: Researching with Wikipedia. Lokaliseret d. 22-04-2008

på: <http://en.wikipedia.org/wiki/WP:RWW>.

Wikipedia. The free encyclopedia: Why Wikipedia is not so great. Lokaliseret den 31-03-2008 på:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Why%5FWikipedia%5Fis%5Fnot%5Fso%5Fgreat>.

Wikipedia. The free encyclopedia: Wikipedia. Lokaliseret d. 04-04-2008 på:

<http://da.wikipedia.org/wiki/Wikipedia>.

Wikipedia. The free encyclopedia: Wikipedia: Wikipedians. Lokaliseret d. 15-04-2008 på:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Wikipedians>.

Wilkinson, Dennis M. & Huberman, Bernardo A. (2007). Assessing the value of cooperation in Wikipedia. *First Monday*, volume 12, number 4 (April). Lokaliseret d. 15-04-2008 på: http://www.firstmonday.org/issues/issue12_4/wilkinson.

Bilag A: Wikipedia-referencer i Dialog

Søgningerne er foretaget d. 1 maj 2008.

File 7:Social SciSearch(R) 1972-2008/Mar W5

(c) 2008 The Thomson Corp

File 34:SciSearch(R) Cited Ref Sci 1990-2008/Mar W5

(c) 2008 The Thomson Corp

File 439:Arts&Humanities Search(R) 1980-2008/Mar W4

(c) 2008 The Thomson Corp

? s cr=wikipedia?

S1 263 CR=WIKIPEDIA?

? rank sc percent

RANK	No.	Items	%Ranked	Term
-----	-----	-----	-----	-----
1	18	07.1%		COMPUTER SCIENCE, INFORMATION SYSTEMS
2	17	06.7%		COMPUTER SCIENCE, THEORY & METHODS
3	12	04.8%		INFORMATION SCIENCE & LIBRARY SCIENCE
4	11	04.4%		PUBLIC, ENVIRONMENTAL & OCCUPATIONAL HEALTH
5	10	04.0%		ENGINEERING, ELECTRICAL & ELECTRONIC
6	10	04.0%		NURSING
7	9	03.6%		COMPUTER SCIENCE, ARTIFICIAL INTELLIGENCE
8	7	02.8%		CHEMISTRY, ANALYTICAL
9	7	02.8%		LITERATURE
10	6	02.4%		MEDICINE, GENERAL & INTERNAL
11	5	02.0%		COMMUNICATION
12	5	02.0%		COMPUTER SCIENCE, INTERDISCIPLINARY APPLICATIO
13	5	02.0%		EDUCATION, SCIENTIFIC DISCIPLINES
14	5	02.0%		HEALTH CARE SCIENCES & SERVICES
15	5	02.0%		HEALTH POLICY & SERVICES
16	5	02.0%		INSTRUMENTS & INSTRUMENTATION
17	5	02.0%		MULTIDISCIPLINARY SCIENCES
18	5	02.0%		TELECOMMUNICATIONS
19	4	01.6%		BIOTECHNOLOGY & APPLIED MICROBIOLOGY
20	4	01.6%		COMPUTER SCIENCE, SOFTWARE ENGINEERING
21	4	01.6%		ENVIRONMENTAL SCIENCES
22	4	01.6%		FOOD SCIENCE & TECHNOLOGY
23	4	01.6%		GEOSCIENCES, MULTIDISCIPLINARY
24	4	01.6%		LANGUAGE & LINGUISTICS
25	4	01.6%		MATHEMATICS, APPLIED
26	4	01.6%		NUTRITION & DIETETICS
27	4	01.6%		PHILOSOPHY
28	4	01.6%		POLITICAL SCIENCE
29	4	01.6%		RADIOLOGY, NUCLEAR MEDICINE & MEDICAL IMAGING
30	4	01.6%		REHABILITATION
31	4	01.6%		VETERINARY SCIENCES
32	3	01.2%		AUTOMATION & CONTROL SYSTEMS
33	3	01.2%		BUSINESS
34	3	01.2%		CHEMISTRY, PHYSICAL

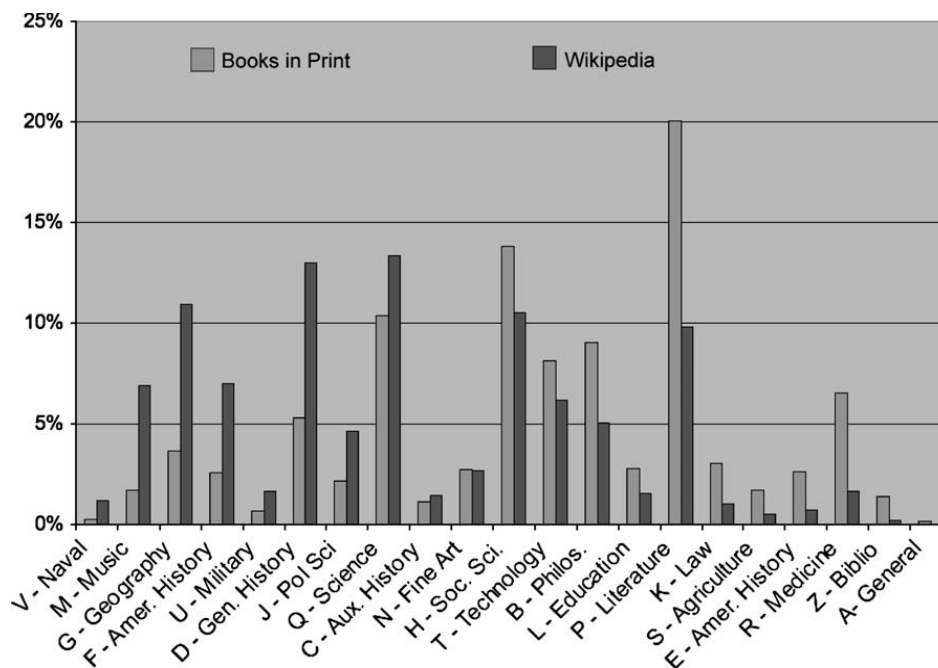
35	3	01.2%	ENGINEERING, CIVIL
36	3	01.2%	ENGINEERING, ENVIRONMENTAL
37	3	01.2%	ETHICS
38	3	01.2%	GEOGRAPHY, PHYSICAL
39	3	01.2%	INTERNATIONAL RELATIONS
40	3	01.2%	LAW
41	3	01.2%	LINGUISTICS
42	3	01.2%	LITERATURE, ROMANCE
43	3	01.2%	MATHEMATICS, INTERDISCIPLINARY APPLICATIONS
44	3	01.2%	OPTICS
45	3	01.2%	PHARMACOLOGY & PHARMACY
46	3	01.2%	PHYSICS, MULTIDISCIPLINARY
47	3	01.2%	PSYCHOLOGY, SOCIAL
48	3	01.2%	RELIGION

? rank py percent

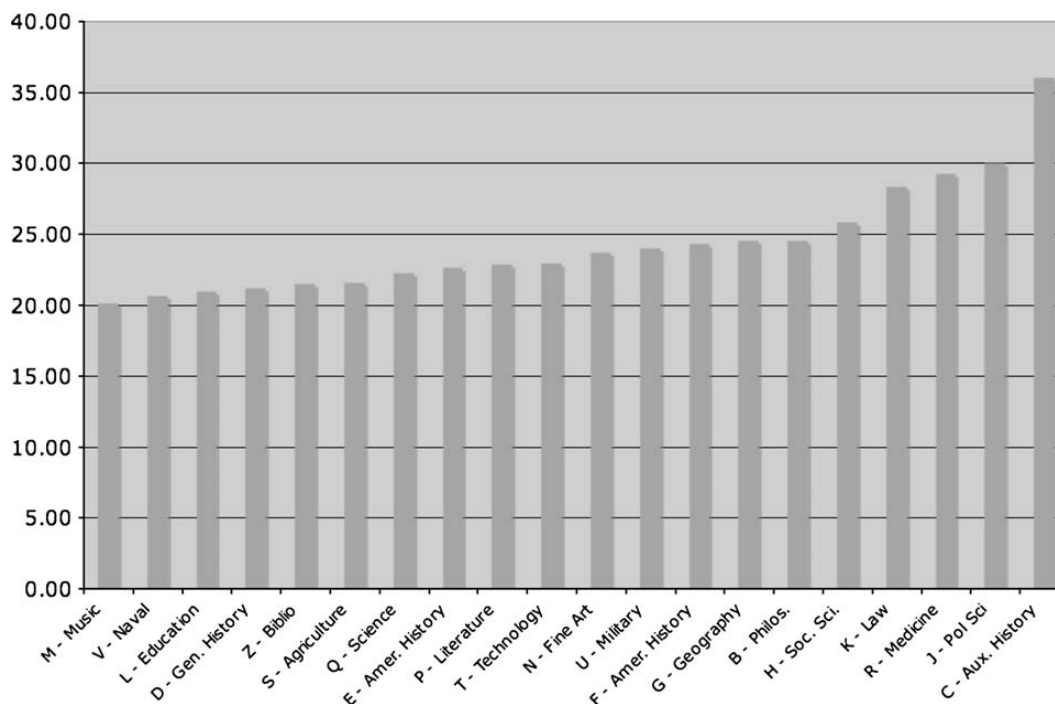
RANK	No.	Items	%Ranked	Term
-----	-----	-----	-----	-----
1		110	41.8%	2007
2		83	31.6%	2006
3		29	11.0%	2005
4		21	08.0%	2008
5		18	06.8%	2004
6		2	00.8%	2002

Bilag B: Wikipedias emnemæssige dækning

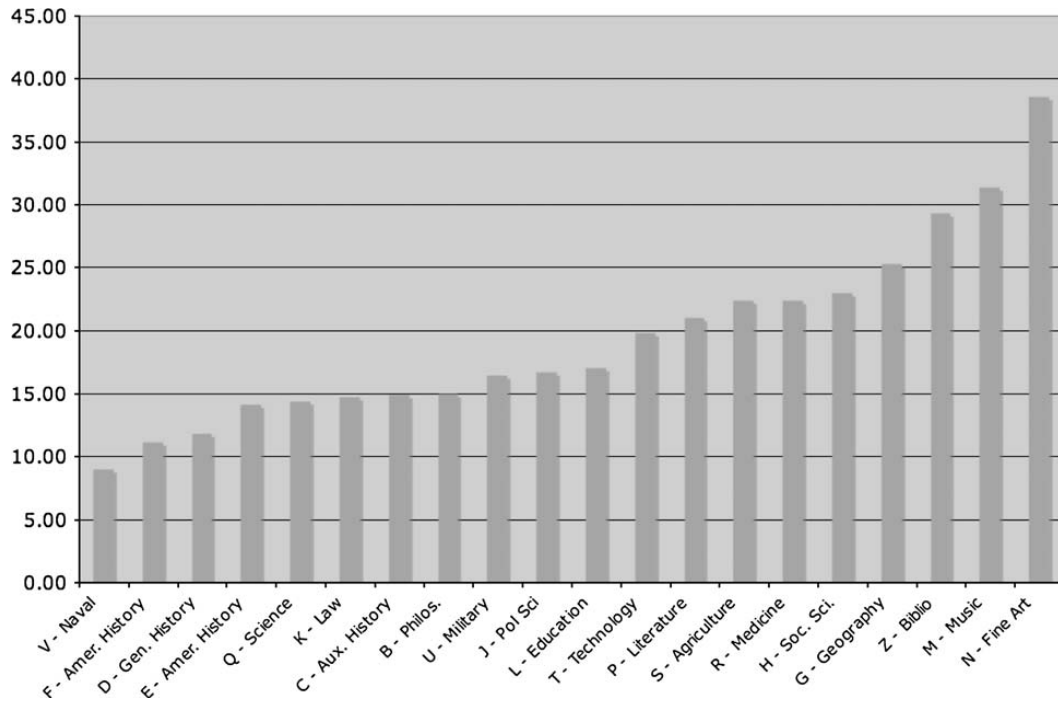
Kilde: Halavais & Lackaff (2008).

Figur 1. Den engelske Wikipedia sammenlignet med Books in Print – procent af total i hver kategori, rangordnet efter forskel i procent mellem de to samlinger. Fra venstre vises de kategorier, hvor Wikipedia dækker relativt godt, mens kategorierne til højre viser de emner, hvor Wikipedia har langt mindre gennemslagskraft.

Figur 2. Gennemsnitlig længde (målt i total antal html kilobytes) af artiklerne i hver kategori.

Figur 3. Gennemsnitligt antal redigeringer af artiklerne i hver kategori.